

**ESKOLA-KIROLARI BURUZKO
JARDUNALDIK
ARLOA: HEZITZAILEAK**

**"Eskola-umeei egokitutako kirol
entrenamenduaren pedagogia. Baloreetan
hezi."**

Egilea: BEGOÑA LLORENTE PASTOR
Bilbo, 2000-10-10

AURKIBIDEA

SARRERA.

I HEZKUNTZA-KIROLA ESKOLA-ADINEAN.

1. Kirola beharrezkoa da eskolan.....	4
2. Entrenatzaile/hezitzailearen zeregina.....	5
3. Haurra eta bere motrizitatea.....	6
4. Hastapen prozesua.....	7
5. Eskola-kirola.....	8
6. Zein kirolaz ari gara?.....	9
7. Dibertimenduzko kirola.....	10
8. Hezkuntza-kirola.....	11
9. Lehiaketa.....	12
10. Lehiaketaren bidez heztea.....	14
11. Lehiaketa-kirola eta arrakasta.....	15
12. Kirola egiteari uzten diotenak.....	16
13. Indarkeria haur-kirolean.....	18
14. Eskola-kirolaren hutsuneak.....	18

II BALOREETAN HEZTEA.

1. Haur-kirola egiteari buruzko topiko batzuk.....	20
2. Kirol hastapen programa bat egiteko irizpide didaktiko batzuk.....	23
3. Pedagogia aktiboak.....	24
4. Baloreak garatzen dituzten joko batzuk.....	25
5. Praktikarako aholku baliagarriak.....	26
6. Arauen jarraipena eragiteko aholkuak.....	27
7. Kirola egiteko motibazioa.....	28

III ETORKIZUNERAKO ESKOLA-KIROLA.

1. Eredu berri baterako garaia da.....	31
2. Borondatezkoa izan behar du.....	32
3. Hezkuntza integral baterantz.....	34
4. Kalitatea eta profesionaltasuna.....	34
5. Ikastetxetik kirol kluberako bidea.....	36
6. “Onak” eta “hain onak ez diren entzako” kirola.....	38
7. Adinen eredia.....	39

IV ERANSKINAK.

<i>Fair play</i> aren gutuna.....	42
Kirolean haurrek dituzten eskubideei buruzko gutuna.....	43

V BIBLIOGRAFIA.

SARRERA

Asmatuta dagoena ez dago berriz asmatu beharrik, eta ez dago besteek hain ondo esan dutena beste hitz batzuekin esaten saiatu beharrik, gainera ados egonik. Domingo Blázquez Sánchezek zuzendutako “*Kirol ekimena eta eskola-kirola*” liburuan Javier Garcia Aranda, Nuria Puig Barata, Francisco Seirullo Vargas, Fernando Sanchez Bañuelos eta José Devís Devís egileen lanak bildu dira, besteak beste, eta aipatu liburuan aurki ditzakezue lan honetan agertzen diren ideia gehienak. Beraz, eskerrak eman behar dizkiet egile horiei eta ospe handiko beste hauei: Luis V. Solar Cubillas, Gerard Lasierra Aguilá, dokumentu hau egiteko horien lanetan oinarritu naiz eta.

Gure helburua eskola-umeei egokitutako entrenamenduak planteatzen dituen galderei erantzuna ematen laguntzea da. Kirolaren irakaskuntzaren inguruan dauden uste ustel batzuen analisi kritikoa egiten ahaleginduko gara, eta argitara atera ditugu etikoki edo pedagogikoki desagokiak diren gaiak. Hori guztia, kirol hastapen prozesuan argitasun handiagoa egon dadin, haur askoren bizitzan prozesu hori garrantzi handia hartzen ari da eta.

I HEZKUNTZA-KIROLA ESKOLA-ADINEAN.

1 KIROLA BEHARREZKOA DA ESKOLAN

Gaur egun, inork ez du zalantzan jartzen gorputz-hezkuntza hezkuntza sisteman sartuta egon behar duenik eta eskola-adinean gorputz-kirol jarduera eskaintza zabala, anitza eta egokia egon behar duenik. Logikoa da pentsatzea pertsona bezala garatzeko hain ezinbestekoa den aspektu hori, hau da, mugimenduzko gaitasunen garapena, astean gorputz-hezkuntza bi ordutik emanda konponduta dagoela.

Eskola-kirola definitzerakoan ez da bakarrik ariketa fisikoaz eta mugimenduaz hitz egiten, zerbait gehiago ere badago: hobetzeko gogoia, desinteresa, borroka izpitua, izaera ludikoa eta borondatezkoa. Ezaugarri horiek, batez ere lehiaketan agertzen dira, beti ere lehiaketa hezkuntzari begira badago.

Eskola-umeentzat ikastetxeak oso leku egokiak dira gorputz-kirol jarduerak antolatzeko; horrela kirola - jolasketa, kirola - hezkuntza eta kirola - errendimendua lotu daitezke.

Eskola-kirolaz arduratzen garenok kirolaren eta lehiaketaren hezkuntza balioak errealitate bihurtu behar ditugu. Hauexek dira kirolak dituen ezaugarri batzuk:

Gizarte hartu-eman.

Hauek dira kirolarekin lortzen diren hezkuntza balio garrantzitsuak: lagunarekin taldean elkarlanean aritzea, laguna eta lehiakidea errespetatzea eta norbere burua kontrolatzeko gaitasuna, baina horretarako kirol-hezkuntza plangintza baten arabera egin behar da. Kirol munduan parte hartzen dutenetik, ume askok besteekiko jarrera aldatu du.

Gaitasun eta trebetasun zehatzak menperatzea.

Ezaugarri hori bakarrik psikomotorea izan arren, hori lortzea eta perfektzionatzeak une zehatz batzuetan hobeto moldatzeko balio izango dio kirola egiten duenari.

Jostatzeko eta ondo pasatzeko

Kirola ezer baino lehen jolasa da; horregatik, ume asko beti dago kirola egiteko prest, kirolak berak motibatzen du, eta berezko motibazio hori zuzentzeko bidea izan daiteke.

Ohitura positiboak aisialdi pasiboaren aurrean.

Aisialdia oso garrantzitsua da heziketan; horrela bada, umearen ikasle-ibilbidea aisialdia era egokian erabiltzearen menpe egon daiteke. Ikasleak helduak bilatzen dituen jarduera konpentsatorio berberak bilatzen ditu eta gurasoen zein ikastetxearen zeregina gaztearen lehiaketa fisiko eta psikologikoari dagokionez dituen beharrianak bideratzea da.

Agresibitatea bideratu.

Motibazioak berak bultzatzen du kirolaria kirola egitera, eta motibazio baldintza bereziak direla eta, kirol lehiaketa gizon-emakumeen agresibitatea bideratzeko eta zuzentzeko jarduera ezin hobe dirudiela esan dezakegu. Agresibitatea era egokian erabiliko dugu, kirol-agresibitatea izango da nolabait esateko; horrela erabiltzen badugu, eskolan, egunean zehar, pilatutako tentsioak bota ondoren fisikoki eta psikologikoki erlaxatzeko balio izango du.

2. ENTRENATZAILE/HEZITZAILEAREN ZEREGINA

Entrenatzaile/hezitzailea gaztearen prestakuntzan gehien eragingo duen pertsonetarikoa izango da, ez bakarrik kirolari dagokionez, baizik eta pertsonalki ere bai. Kirolaren bitartez lortu nahi diren giza nolakotasunen garapena, entrenatzailearen lanaren arabera eta ikasleak bizi izango dituen esperientziaren arabera lortuko da.

Entrenatzaile ona, jokalaria moduan esperientzia praktikoa edukitako pertsona izan daiteke. Era berean, kirolarekin zerikusia duten ezaupide teoriko handiak dituen pertsona batek ere entrenatzaile ona izateko behar diren baliabide guztiak izan ditzake, eta gauza bera gerta daiteke, egitura pedagogiko koherente bat planteatzeko gai den eta pedagogia-aplikaziorako gaitasuna duen pertsonaren kasuan. Guzti honekin zera esan nahi dut:

- zaila da aitaturako hiru faktore horietatik (teknikoa, praktikoa, metodologikoa) garrantzitsuenak zein den jakitea.
- hiru faktoreetako bat menperatzen duen teknikaria gaitasundun teknikari dela esan dezakegu, baina ziur esan dezakegu hezitzaile-entrenatzaile onena kirolaren kontzeptu teorikoak, praktikoa eta metodologikoa menperatzen dituenak dela.

Teknikari batentzat ez da nahikoa kirolek zuzenean eratorritako alderdiak jakitea. Horrekin batera, kirol hori nori zuzenduta dagoen ere jakin behar izango dugu, irakaskuntza metodologia bideratu ahal izateko.

Entrenatzaile maila guztietan prestatzeaz gain, bere helburuen artean motibatzea eta kirola egitera bultzatzea, saio egoki eta entrenigarriak prestatzea eta zuzentzea, lehiaketa bideratzea dago; baina, bateratu daitezke hezkuntza, ondo pasatzea eta errendimendua?, hau da, egin daitezke etorkizuneko goi mailako kirolariak euren osasun fisikoa, psikikoa eta gizarte osasuna zainduz, eta gainera ondo pasarazi? Prestakuntza ona, planteamendu egokiak eta ekinari esker lor daitezkeen erronka da.

Entrenatzaileak, gainera, bere talde edo ekipoaren tutorea izan behar du, norabideratu, zuzendu, aholkatu eta ikasbide izan behar du, eta eskola-kirolean parte hartzen duenaren garapen osoa lortu behar du.

Bestalde, ikastetxearen gorputz heziketa saila eta eskola-kirolaren arduradunen arteko koordinazioa egon behar du, helburuak koordinatzeko, iritziak emateko, ideiak bultzatzeko, arazoak planteatzeko, denek batera irtenbideak bilatzeko eta arauak finkatzeko.

3. HAURRA ETA BERE MOTRIZITATEA

Kirol-hastapen mundu zail horretan sartu baino lehen, hainbat hausnarketa egin beharko genuke. Beharrezkoa da hainbat gai kontuan hartzea: argi izan behar ditugu lortu nahi diren helburuak, helburuon progresio metodologikoa nola finkatu, eta jarduketa programa ume edo gaztearen kirol bilakaeraren zein unetan planteatu.

Betiko ikuspuntu kontserbadoreak zera proposatzen du: umeak kirol bakoitza osatzen duten elementu berezi desberdinak ikasteko gai denean hasi behar du kirolean (10-11 urte); baina ikuspuntu hori alde batera utziz, guk beste planteamendu hau proposatzen dugu: kirolen egoera globalekiko alde aurretiko ezagutza prozesua egon behar du, hartu-eman fase bat egon behar du gero transferentzia positibo bat egon dadin, lehenengo kirol desberdinen praktiken artean eta, eta gero kirol bakoitzaren molde bereziak eskuratzean. Horrela, zera bermatu dugu: umeak bere potentzialtasunen garapen, lan dotazio eta mugimenduzko prestasun aldi bat izan du, arauen bitartez finkatuta dauden alderdi batzuetara mugatuta eta murriztuta dagoen lan zehatz bati ekin baino lehen.

Haurra eta bere motrizitateari dagokionez, hiru hausnarketa egingo ditugu, eta hiru hausnarketa horiek edozein programazio planifikatu baino lehenago kontuan izan beharreko jarraibideak izango dira.

Haurra ez da gizon edo emakume heldu txiki bat:

Umeak bere ezaugarriak ditu eta lan egiteko era berezi bat behar du. Lan hori bere egitura eta gaitasunetara egokituta egongo da.

Entrenamendu saioak ez dira, lan egiteko era egituratzeari dagokionez, helduen eredueta oinarritu behar.

Orduan, gauza ez da nagusien jokatzeko eraren parametroak murriztea, hau da, egitura aspektuak, neurri eta intentsitatea murriztea beste barik.

Haurra gizaki indibiduala eta berezia da:

Indibidualizazio abiaburua errespetatu behar dugu, umeak berez garatzeko aukera izan dezan. Ez daukagu aurreikusitako helburuak lortzeko une aproposa zein den zehatz-mehatz mugatzeko ahalmenik, eta ezin dugu pentsatu gure jokalaritxiki guztiek denek batera barneratuko dutenik.

Saioak haurraren lorpen maila progresiboa bultzatzeko moduan egituratuko dira, eta horretarako, helburu orokorrak dituzten egoeretatik abiatuko gara, gure bidean aurkituko ditugun asimilazio maila desberdinak errespetatuz.

Haurrak garapen prozesu propioa eta zehatzua du:

Heldutasunaren definizioa hau da: genetikoki finkatutako prozesu fisiologikoa da, prozesu horren bidez organo bat edo organo multzo bat bere onenera heltzen da, eta horri esker organo horrek bere funtzioa betetzen du libreki eta eraginkortasun handienaz. Heldutasuna barne faktoreen ondorioa da, eta entrenamenduak ez du eraginik faktore horiengan, behintzat euren funtzioa posible izan arte.

Lana heltze-une egokian aurkeztu behar dugu, bestela, heltze-une hori iritsi ez bada ez du

eraginik izango, eta horren ostean funtzioa ez da bete-betean garatuko. Zera esan nahi dugu: ikasketa prozesua barneratzeko “une kritikoak” daude.

Une kritikoa honela definitzen da: jokamolde bat ahalik eta ahalegin gutxienaz eta ahalik eta eragingarritasun gehienaz barneratzen den unea da.

Mugimen-garapena herentzia genetiko (heldutasuna) eta ingurumenaren (ikasketa) eragin bezala agertzen da. Bi kontzeptu horien arteko aldebereketasunik ez badago, errendimendua ez da inoiz osoa izango.

HELDUTASUNA ETA IKASKETA = GARAPENA

HELDUTASUNA ETA IKASKETA EZA = GARAPEN EZA

HELDUTASUN EZA ETA IKASKETA = DENBORA GALTZEA

HELDUTASUN EZA ETA IKASKETA EZA = ONDORIO EZA

4. HASTAPEN PROZESUA

Hastapen prozesua gutxika-gutxika eta gizabanakoen gaitasun eta beharrianen arabera egin behar da. Oro har, praktika erraz eta balio anitzekoetatik hasten da. Hau da, era laburrak, jokoak edo egoera errazak esaterako; horrela, era progresibo batean konplexutasuna gehituz, kirol praktikaren behin-betiko ikusmoldera heltzeko. Era berean, umeen kasuan, hobeto da oso gazterik ez espezializatzea. Hasiera batean, komenigarria da gorputz jarduera eta kirol desberdinekin hartu-emanetan jartzea; esate baterako, bakarkako kirolak (atletismoa, igeriketa, gimnasia, eta abar...), aurkaridun kirolak (judo, badminton, tenis, eta abar...), talde kirolak (saski baloia, boleibol, eta bara); eta hobeto da gero, etorkizuneko kirolari horren ahalmen fisiko eta gogoen araberako kirolak aukeratzea.

Hastapen on baten ezaugarriak ahalik eta jende gehien sartzeari eta parte hartzeari da. Horrela, kirolerako iaioak direnek espezialitate baten aurrera egin dezakete, baina edonola ere, denek hartuko dute kirola egiteko ohitura eta zaletasuna, eta denek izango dute kirola egiteko ilusioa.

Entrenatzaile eta teknikarien arriskurik ohikoena euren ikasle guztiek txapeldunak izan behar dutela pentsatzea da. Ideia horrek, batzuetan, umeari berak eman dezakeena baino gehiago eman behar duela exijitzera garamatza, eta horregatik, askotan ume batzuek kirol hori egiteari uko egin diezaioke. Era berean, batzuetan kirol horretan arrakastarik ez dutela lortuko antzematen zaie umeak baztertzera garamatza. Ilusio faltsu hori kirolari edo kirolari ohi ospetsu batek zuzentzen dituen kirol eskolek erabiltzen dute, eta eskola horiek mezu ezkutua bidaltzen dute, arrakasta bermatuta dagoela.

Horrela bada, eta laburpen gisa, *kirol hastapenaren* ezaugarriak honako hauek direla esanez bukatu dezakegu:

- *Sozializazio* prozesua da, subjektua gizarte beharrianekin besteeikiko integratzeko prozesua da.
- *Jarraikako eta ahalik eta irakaskuntza-ikasketa prozesu onena lortzeko prozesua* da, eta bere asmoa kirol jarduera batean edo hainbat kirol jardueretan ahalik eta gaitasun handiena lortzea da.
- Kirol bat edo hainbat kirol egiterakoan zenbat eta eragingarritasun handienaz moldatzeko ahalmenak, gaitasunak, trebetasunak, ezagutzak eta jarrerak lortzeko prozesua da.
- *Hartu-emanetarako eta esperimentaziorako* garaia da, eta gaitasun funtzional aplikatuak eta praktikoak lortu behar dira.

5. ESKOLA-KIROLA

“Eskola-kirola” eskola-adinean dauden haur eta gazteek, ikastetxean zein ikastetxetik kanpo, egiten duten gorputz-kirol jarduera da. Beraz, “eskola-kirola” eta “eskola-adinean egiten den kirola” gauza bera da.

Oro har, gehienetan lehiaketa erakoa (saskibaloia, futbitoia, ...) izaten da, baina orain ikasleen eskakizunei erantzuten dien beste modalitate batzuk sartzen doaz (aerobica, jokoak, ...) gero eta gehiago; horiek arrakastaren garrantzia alde batera uzten dute, eta ondo pasatzea dute helburu.

Erakundeen kezkarik handienetarikoa eskola-kirola adin desberdinetan mugatzea edo egituratzea da, adinaren arabeko kategoriatan (benjamina, infantila, kadetea eta abar...) egituratzea hain zuzen ere. Gure ustez, horren garrantzia erlatiboa da, ikuspuntu biologiko eta pedagogikotik mugak jartzea oso zaila baita. Guretzat beste honek dauka garrantzia: kirola egiten hasteko edo kirolean parte hartzeko ahalik eta aukera gehien eskaintzeko, lehiaketan ekitatea izan behar da kontuan. Helburu hori Sánchez Bañuelosek (1986) proposatu zuen, eta zera planteatzen du: lehiaketak parte hartzaile guztiei garaipena lortzeko arrazoizko aukera mena behar die. Lehiaketa zehatz batean parte hartzaileen arteko maila oso desberdina denean, abiaburu hori (ekitatea lehiaketan) apurtu egiten da, eta egoera horren ondorioz maila kaskarra dutenen artean lekuz kanpo dauden sentazioa sortzen da, eta horrez gain, batzuegan traumaren bat ere sor dezake. Horrek ez du parte hartzeari mesederik egiten, alderantziz atzera egin lezake. Arazo hori saihesteko maila homogeneotasun egokia eskainiko duten talde edo kategoria desberdinak egin behar izango dira; horrela denak gustura gera daitezen eta arraska lor dezaketen uste osoa izan dezaten. Zalantzarik gabe, horrek zailtasun eta ahalegin handiago egin beharra dakar, baina hori guztiz justifikatuta egongo da, azken baten parte hartze handiago eta orekatuagoa lortzen bada (Sánchez Bañuelos, F. 1986).

Ikastetxeek zeregin garrantzitsua dute kirol jardueretan eskola-umeen parte hartzea bermatzeko dinamikan; azken baten hortik datorkio kirol kategoria honi izen hori: eskola.-kirola. Hona hemen lehen aipatutako egile Gómez eta García (1993) zer dioten horri dagokionez:

"Edonola ere argi geratu behar da ikastetxeak honetan duen zeregin garrantzitsua; jardueretan parte hartzea (lehiaketa izan edo izan ez) batez ere ikastetxeen bitartez egituratu

behar da; hezkuntzari dagokionez, ikastetxeak dira bertan dabiltzan eskola-ume guztiei kirola egiteko bidea jarri behar diotenak.

Hezkuntzako arduradunek kirol praktiken edukiak ikuskatu eta kontrolatzen badituzte, eskola-kirola, edozein erataria gauzatzen bada ere, umeen erabateko hezkuntza eta horien nortasunaren garapen harmonikora bideratuta egongo da, bermatuta dago.”

Are gehiago, harrigarria da nola eskola erakundeek eta hezkuntza administrazioek hain arreta gutxi jartzen dioten umeentzat antolatutako gorputz jarduerari, batez ere, alderdi pedagogikoari; eta zenbatzen hasten bagara, gorputz jarduerak denbora luzea hartzen du hezkuntzan. Horrela, eskola kirol klubean apuntatzea erabaki duen umeak, astean 6-9 ordu bitartean eman dezake gorputz-kirol jarduerari lotuta.

Normalean, jarduera horiei ematen zaien osagarritasuna ez dator bat benetan horretan ematen den denborarekin. Kirolaren bitartez, denborari dagokionez behintzat, umearengan izan daitekeen hezkuntza eragina, beste edozein arloren bitartez izan daitekeena baino handiagoa da.

Horren ondorioz, beharrezkoa iruditzen zaigu erakundeek horrekiko ardura erakustea eta umearengan hain eragin handia duen jarduera horri merezi duen garrantzia ematea. Jarduera horiek planifikatzerakoan eta programatzerakoan zorroztasun handiago eska dezatela, ikastetxearen filosofia pedagogikoan sar daitezela, arlo horretako teknikariak gehiago profesionalizatu daitezela. Eta antolamendu egituretan sendotasun eta seriotasuna berma dadila.

6. ZEIN KIROLAZ ARI GARA?

Kirola hitzak hainbat adiera ditu eta zaila egiten da dauden praktika eta jarduera guztiak hitz horretan uniformatzea. Zuzeneko edo telebista bidezko kirol pasibo edo kirol ikuskizunetik hasita, osasunagatik, ondo pasatzeagatik edo irudi polita izateagatik egiten den kirolera arte.

Gorputz-kirol jardueren praktiketan izandako berrikuntza anitzek, nahastu egiten gaituzte kirol hastapenari buruz hitz egiterakoan. Zer da?, boleibola edo atletismoa bezalako betiko modalitateak erakustea da? edo gaur egun hain indarrean dauden “mountain bike” edo barrankismoa bezalako gorputz jarduerak ere sartzen dira?, helburua zein da? gazteek egiten dituzten entrenamendu gogorren ondorioz ahalik eta etekin gehien lortzea? edo helburua batez ere hezi egiten duen kirol baten bitartez oinarritzko eta etengabeko hezkuntza lortzea da?.

Kirol hezitzaile eta teknikariok alde batetik, kirola eta bestetik, une zehatz batetako moda bereizten jakin behar dugu. Bestela unean-uneko kirolari ospetsu, moda komertzial edo une zehatz batean indarra hartzen duten baina gero gutxik praktikatzen duten kirolen (“squasha” esate baterako) arabera etengabe aldatzen egon beharko genuke. Horrek ez du esan nahi nobedadeei musu egin behar diegunik; nobedadeak aztertu eta bakoitzari behar duen tratamendua eman behar diegu.

Kirol hastapenak norabide desberdinak izan ditzake profesionalaren planteamenduen arabera. Hauek dira kirolari buruzko jarrera batzuk:

a) *Dibertimenduzko* kirola. Hau da, norberaren gogoz eta ondo pasatzeko egiten dena, inorekin lehian aritzeko edo inori irabazteko asmorik gabekoa, bakar barrik ondo pasatzeko.

b) *Lehiatzeko* kirola. Hau da, aurkako bati irabazteko edo norbere burua gainditzeko asmoz egiten dena.

c) *Hezteko* kirola. Hau da, helburua nagusia norbanakoaren garapen harmonikoa lortzea eta baloreak sendotzea da.

PROFESIONALAK KIROLARI DAGOKIONEZ DUEN JARRERA	
KIROLETIK...	...ONDO PASATZERA
KIROLETIK...	...LEHIATZERA
KIROLETIK...	...HEZTERA

3. Taula Kirol hastapena nora zuzendu daitekeen.

7. DIBERTIMENDUZKO KIROLA

Gero eta desfase handiagoa dago lehiaketa kirolaren exigentzien eta gorputzari dagokionez prestakuntza gutxi duen kirolari arruntaren benetako aukeren artean, eta horrek gizon-emakume batzuk euren interesa beste astialdiko eta ondo pasatzeko jarduera batzuetara bideratzea ekarri du. Hainbat ekimen agertu dira azken hamarkada honetan kirolaren mundua gizon-emakume horiei zabaltzek, kirol kultura berria garatzeko asmoz. Kirolak beste helburu bat dauka: ondo pasatzea.

«Kirola ez da niretzat»... esaldi hori kirol munduaren inguruan esperientzia negatiboren bat izan duen gazte edo nagusi askori entzun dakioke. Esaldi hori esango lukeen asko, ziur asko hainbat gorputz jarduera egiten ari da oraindik, beharbada ez oso maiz eta helburu argirik gabe, baina lagunartean ondo pasatzearren egiten dute; eta kirola egiten ari garenez, bada, gorputzean pilatzen ari diren koipe horiek erre ditzagun.

Baina ohiturak benetako kirola bakarrik honako hau dela pentsarazten digu: ahalik eta errendimendu gehien ateratzeko era metodiko, ordenatu eta zorrotzean egiten diren betiko espezialitateetan aritzea.

Hala eta guztiz ere, kontzeptu berbera aplikatu dakioke dibertimenduzko kirolari edo osasun-kirolari. Goizero “footing” egitea edo igerilekura maiz joatea edo gimnasia giharrak gogortzea, edo mantenimendu gimnasia edo aerobik egitera joatea... gizon-emakumeek euren gorputzarekin pozago egon ahal izateko egiten dituzten kirol jarduerak dira, sasoi onean egoteko egiten dituzten jarduerak, eta horrek ere borondatea eta prestasuna eskatzen

du, lehiaketa kirolaren mailetara heltzen ez bada ere.

Kirol mota horren interesa ez da kirolaria sistema zorrotz baten pean jartzea, baizik eta gizon-emakumei gorputzez entretenitzeko aukera ematea da, bere oreka mantentzeko baldintza egoki batzuetan. Garrantzitsuena ez da emaitza, parte hartzaile bakoitzaren gaitasunak baizik: nolabaiteko autodeterminazioa. Dibertimenduzko kirola eredu irekia da, hau da, ezer ez dago aldezturik finkatuta. Erabakiak jardura garatzen ari den bitartean hartzen dira. Arauak eta erabakiak etengabe egokitzen dira. Estandarizazio eta normalizazioaren aurrean, barietatea eta aniztasuna dira funtsezko ezaugarriak. Zentimetroari, segundoari,... lotutako dimentsio bakarreko lehiaketaren ordeztu, emaitzen dimentsio anitzeko ikuspuntua (subjektiboa) erabiltzen da. Partida, norgehiagoka edo kirola egitea garailea eta garaituak une atsegina igarotzeko beta besterik ez da. Animatzailea ez da kontrolatzaile zorrotz bat, egoeraren zirikatzailea besterik ez da. Arauak, materiala, taldeak edozein momentutan alda daitezke. Hondartzan, parkean, eta sexu, adin, maila eta barrei dagokionez heterogeneoak diren taldeekin jolas daiteke.

Bukatzeko, zera esan genezake: kirola egiteko ez dutela balio esaten dutenek, beste bide bat har dezakete, eta gorputz jarduerak egiteko beste era batzuk aukera ditzakete, askoz atsegina izango diren beste era batzuk.

8. HEZKUNTZA-KIROLA

Goi mailako lehiaketak eta dibertimenduzko kirolak eskaintzen dizkigun bi mutur horien artean, hezkuntza-kirola dago. Hezkuntza-kirola benetako jardura kulturala da, oinarrizko prestakuntza eskaintzen duena, eta gero mugimenduaren bitartez etengabeko prestakuntza ematen duena.

Kirol mota horrek hastapen kirolari aplikatutako helburu hezgarri eta pedagogikoagoak bilatu beharra eskatzen du; alde batera uzten du kirolaren lehiaketa ikuspuntua, eta irakaskuntza eta hastapen prozesuaren erabateko ikuspuntura abiatzen da, non motrizitatea da izendatzaile komuna eta umea hezkuntza prozesuaren protagonista. Teknikari edo hezitzailearen ardura ez da umea modelatzea; teknikariaren ardura umeari hainbat egoerara egokitzeko aukera emango dion mugimenduzko autonomia ematea da. Ez da mugimendua (normalean kirol teknika eran) funtsezkoena, mugitzen, jarduten, gorputz jardura egiten duen gizon-emakumea da garrantzitsuena. Kirola barik, kirolaria da garrantzitsuena. Horrela ulertuta, hezkuntza-kirolak, bere nortasunaren alde afektibo, kognitibo, eta sozialei dagokienez, mugimenduzko eta psikomotrizitate gaitasunak garatzeko aukera ematen du, giza garapenaren aldi desberdinak errespetatuz..

Errendimenduaren ikuspuntutik, errendimendua ez da berez helburua, norbere buruaren ezaguera hobeago batez, motrizitatea bera menperatuz inguruan efikazia erabiltzeko aukera da (Le Bou Ich, 1991).

Hezkuntza-kirola horrek eskola gorputz hezkuntzan eta eskola-kirolean (eskola orduetatik kanpo) izan dezake bere adierazpide nagusia. Bi eremu horiek aproposak dira hezkuntza-kirola martxan jartzeko. Beharbada, eskola-kirolak betidanik izan duen lehiakortasunak hezkuntza-kirolaren azken eredu honetan sartzeko zailtasun handiagoak sortuko ditu. Hori erakundearen borondate pedagogikoaren arabera eta horren inguruan edukiko den kontzientziatze mailaren arabera izango da.

9. LEHIAKETA

Lehiaketaren izaera eta esanahia gai eztabaidatsua da. Horrek zera esan nahi du: lehiaketa hitzaz ulertzen dena bateraezinak diren balore sistemetatik dator. Bakoitzak egiten duen interpretazioa bere arrazoibide, proba edo beste justifikabide batzuen arabera da. Horrela bada, lehiaketa-kirolean ardura handia duten erakundeek lehiaketa-kirolaren balioak goraiatzeko dituzte, bertan konparatzeko eredu bat bihurtu arte. Beste talde batzuek, aldiz, kritikoagoak dira eta aurkako bidea hartzen dute, hau da, kirol-lehiaketa baztertzeko dute eta edozein programatik kanpo uzten dute.

Pedagogikoki oso baliagarria izango litzateke lehiaketaren alde onak eta txarrak kirol praktikaren jatorrian dauden jakitea, edo, bestela, alde on eta txar horiek kirol praktika horren inguruak jartzen dion enfasi zehatz baten ondorioz sortzen diren jakitea.

Horri dagokionez, Parbelasek zera dio: “Kirola ez du bertute magikorik, kirolak elkartasun eta kooperazio baloreak piztu ditzake edo, bestalde, izpiritu indibidualista ere sor dezake,... arauari errespetua izaten erakutsi dezake, edo tranparen zentzua bultzatu dezake. Hezitzailearen eta erakusteko eraren arabera da, kirolak zalantzarik gabe dituen hezkuntza baloreak bultzatzea edo ez bultzatzea” (Parbelas, 1969). Horrela bada, egile horren arabera, talde izpiritua, *fair play*, kiroltasuna ez dira berehala eta besterik gabe lortzen diren bertuteak; hezitzaileak bere irakaskuntza helburuen artean sartu behar ditu nahitaez.

Kirola egitea bi erataraz azter daiteke. Azterketa bi horien arabera paralelismo bat dago kirol sistemaren egituren eta gure gizartearen balore sistemaren artean. Lehenengoak kirolaren apologia egiten du: azterketa horren arabera lehendik existitzen den gizarte errealitate batetik abiatzen gara, horri lotuta gaude eta kirolari datzekion lehiaketaren balore positiboek ekina atera nahi die.

Bigarren azterketak erabateko kritika egiten du: lehiaketaren gaitzak besterik ez ditu ikusten, kirolariari zer eskaintzen dion kontuan izan gabe. Azterketa horren arabera lehiaketak jarrera berekoietara garamatza, baztertu nahi diren gizarte baloreak indartzen ditu eta gazteria alienatu egiten du. Are gehiago, lehiaketaren gakoak garaipena eta nagusitasuna erakustea direla esaten du.

Jarrera hori mantentzea norbanakoen parte hartzea ez ulertzea esan nahi du. garaipena lortzen saiatzea lehiaketaren ezaugarri beharrezkoa da, baina hori ezin daiteke pertsona batek jokatzeko izan dezakeen arrazoi edo zergatiarekin nahastu. Askorentzat irabaztea gutxitan lortzen den perspektiba da, baina horrek ez die jokatzeko eta lehiatzen jarraitzeko eta garaipena lortzen saiatzeko gogorik kentzen. Jokatzeko gogoia ondo pasatzeari, edo forma onean mantentzeko, ... lotuta egon daiteke.

Argi dago, kirolaren gako bakarra irabaztea izango balitz, orduan parte hartzea erabakitzeak irizpide bakarra aurkari ahulak bilatzea izango litzateke, horrela garaipena bermatzeko. Hori horrela balitz, kirola egiteak ez luke zentzurik izango. Kirol jokoek irabazle eta galtzaileen sortzeko perspektiba ematen badu ere, horrek ez du esan nahi irabaztea dela

parte hartzeko arrazoirik bakarra. Jakin dezagun, norberaren garapenaren ikuspuntutik, batzuetan gehiago ikasten da galtzen irabazten baino.

Hori horrela da, galtzen jakitea kirol irakaskuntzan askotan ahazten den alderdietako bat da. Egia esan, irabazteko hezi gaituzte. Bizimodua atera behar dugu! Gure talde animatu behar dugu irabaz dezan! Azkenean zorientasuna garaipenarekin lotu dugu. Ez du galtzea onartzen. Gaina porrotean hausnartu behar dugu eta zerbait atera behar dugu hortik: zerbait galtzen dugunean egiten dugu bakarrik aurrera. Porrotean sakontzen badugu aurkariaren arrazoiak ulertu ahal izango ditugu. Galdu eta gero, orduan sortzen da eraikitzeke gogo, irabaz daitekeela pentsatzeko gozamena eta konpartitu behar izatearen tolerantzia.

Batzuetan, kirola elementu zapaltzailatzat erabiltzen da pertsona batzuen kasuan; esate baterako, entrenamendu intentsibo eta gaztetatik egiten diren entrenamendu batzuek, estresa sortzen dute, norberaren izaeraren aurka doaz edo gazte batzuek gaztetatik bizitzeko era zehatz batzuen menpe jartzen dituzte, bakarrik kirolaren alderdi agonistikoa bultzatzen dute goi mailara heldu ahal izateko, eta kontuan izan behar dugu oso gutxi heltzen direla goi maila horretara, eta horrek hain onak ez diren frustrazioa dakar batzuentzat eta osasun arazoak beste askorentzat. Gehiegikeria horiek kirolak eskain ditzakeen balore positiboekin talka egiten dute bete-betean. Hauek dira kirolak eskaintzen dituen balioak: ohitura osasuntsuak sortzea, elkartasun eta kooperazio balio eta jarrera positiboak bultzatzea eta abar...

UMEEI ESKAINTZEN ZAIEN KIROLAK ARRISKU BATZUK EKAR DITZAKE:

- GARAIPENARI GEHIEGIZKO GARRANTZIA EMATEAK ESTRESA SORDEZAKE.

- GARAIPENA GEHITZEA

- GAZTE IAIOENGAN ARRAKASTA LORTZEKO EGITEN DEN PRESIOA JOKOAN EKIMEN PERTSONAL EZA

- GERO ETA GOGORRAGOAK DIREN ENTRENAMENDU ETA LEHIAKETAK

4. Taula Kirola egiteari ikuspuntu zehatz bat emateak umeengan sor ditzakeen arriskuak.

Eskola-adinean dagoen umearen bizimoduan kirol hastapena eta lehiaketa sartzeko erabakia hartu badugu, gauza bat argi izan behar dugu, hau da, horrek ez du esan nahi helburu bakarra garaipena, arrakasta eta txapeldunak lortzea denik. Hori bigarren mailako helburua izan daiteke, eta ez dugu errefusatu behar. Baina helburu nagusia, hezkuntza-esperientzia aukera zabala eskaintzea izango da. Kirol lehiaketa ere onartzen dugu, baina zergatik: kirolari lotuta egonik, lehiaketaren bidez ere hezi daitekeelako, era egokian erabiltzen bada, jakina.

ESKOLA-KIROLA

ERRENDIMENDUA EDO ONDO PASATZEA?

LEHIAKETA EDO LEHIAKETARIK EZ?

ANIZTASUNAK EDO ESPEZIALIZAZIOA?

IRTENBIDEA BILATU BEHAR ZAIO GAI HONI

5. Taula- Eskola kirolak bere jarrera argitu behar du dauden alternatiba anitzen aurrean.

10. LEHIAKETAREN BIDEZ HEZTEA

Kirola onartzeak lehiaketa onartzea dakar, eta era berean lehiaketak hezteko baloreak dituela onartzea dakar. Lehiaketa sentimendu positibo baten inguruan sortzen da, hau da, norbere buruaren baieztapenaren sentimenduaren inguruan, horixe da Bouetentzat (1968) kirolarien motibazioen ezaugarri komuna. Zer bilatzen du kirolarika kirolean, eta are gehiago, bilatzen du lehiaketan? Batez ere, bere burua, fisikoki eta moralki, indartsu sentitzeko gogoia, bere burua hobetzeko gogoia, kanpoko oztopoa gainditzeko gogoia, aurkariari irabazteko gogoia. Gogo horren kalitatea oso desberdina izan daiteke, indar gordinean oinarritutako arraskarako gogoia izatetik, kirolariaren *fair play*ean oinarritutako garaipenerako gogoia izan daiteke, hau da, aurkariaren aurrean garaipena lortuta ere, kirolariak arauak errespetatzen ditu, aukera posible guztiak uzten ditu eta, beharrezkoa izanez gero, puntuan uzten dizkio lehiakideari; laburtzeko azarez gertatzen diren bidegabekeriak zuzentzen ditu. Are gehiago, indar guztia erabili ondoren onenari irabazi izanaren poz hutsa..., Noblea edo ez hain noblea izanda ere, kirol lehiaketak sortzen duen pasio horrek dakar kirola egiteko motibazioa.

Egia esan, alderdi hori aurrerapen, hobetze, leialtasun eta zintzotasuna (inor ez da pozik geratu behar tranpa bidez lortutako garaipen edo azareak aukera larregi ematearen ondorioz lortutako garaipenaz). Talde izpirituaren zutabea hori da, “batasunak indarra ematen du”; aurkariarekiko errespetua izan eta adiskidantza sortu behar da, izan ere bat-batean aurkariarekin elkarlanean aritzen gara edo bere aurka aritzen gara. “Nor baiten aurka egin” askotan “norbaitekin aritu” bihurtzen da.

Horren ondorioz, kirol lehiaketa ez da bakarrik txapelketak, eskola jokoka, kanporaketak, komunikabideak askotan erakusten dizkigun garaikurrak... horiek larregi makurtzen zaizkio sensazionalismoari eta kirol heroiaeren mitoa goraiatzeari. Kirola lehiaketaren sustraietan hobetzeko gogoia, norbere burua eta besteei aproban jartzeko gogoia, aurkari baten aurka egiteko gogoia dago. Horrek guztiak, gogor ekitea dakar, zailtasun eta arrisku maila bat dakar (arriskurik gabe irabazteko)... eta horrek teknika menperatzea era talde kohesioa lortzeko aukera ematen du.

Kirola hezteko bide bat izan dadin, irakasle/entrenatzaileak balore sozial eta moralen eredu izan behar du. Egin nik egiten dudan bezala!, irakasle/entrenatzaileak berak ez badu erakutsi nahi dituen jarreretikiko konpromisoa hartzen, zail egingo zaio kirolaren alderdi onak eraginkortasunez erakustea.

Irakasterakoan eta etorkizuneko kirolariak prestatzerakoan ideia horiek ez dute bigarren mailako ideiak edota ideia osagarriak izan behar, entrenatzaile-hezitzaileen buruan lehengo tokian egon behar dute. Batez ere, balore horiek transmititu behar ditu. Ingurua bestelako dela jakinda, hau da, ingurua agresiboa, indarkeriazkoa dela jakinda, inguruak arrakasta goraipatzen duela eta porrota barkatzen ez duela jakinda.

“Garrantzitsuena ez da irabaztea, garrantzitsuena parte hartzea da”. Hezitzaile, entrenatzaileok horixe esaten dugu behintzat, eta batzuetan, gurasoek ere gauza bera esaten diete seme-alabei, baina... horrelako jardueretan zaila da parte hartzea, borroka, lehia, garaile eta garaitu, sari,... eta abarrik gabe, zaila da aurkakoak hobetu nahi ez izatea. Ez dira bakarrik alde onak erakutsi behar; eskatzen zaien jokabidearekin konpromisoak hartzen dituzten jarrera garbiak eskatu behar ditugu. Eskola, ume eta nagusien gain presio eta estres handia sortzen duen gizarte batean garatuta dago; eskolak ezin du gizartearen konplize bihurtu, eskolak egonkortzaile lana egin behar du, joera hori erregulatu eta erlatibizatu behar du, berak aurrera eraman nahi ituen idealekin bat etorri behar du.

11. LEHIAKETA-KIROLA ETA ARRAKASTA

Gaur egun kirolak saldu egiten du, irudia, produktuak, moda,... saltzen du eta enpresek euren merkataritzako helburuetarako erabiltzen dute; horrek bere alderdi ona dauka kirol mota batentzat, kirol profesionalarentzat hain zuzen ere. Horregatik, klub, kirol federazio eta mugimendu olinpikoak berak ere, kutsu elitista eta selektiboa ematen diote.

Dirua kirol munduan sartu denetik, gauza batzuk bere bidetik kanpo atera dira. Horregatik, eta horien artean, eta gero eta gehiago, gurasoek umetan egiten den kirola euren seme-alaben etorkizuneko bide sozio-profesionaltzat hartzen dute.

Izan ere, guraso batzuek euren seme-alabek kirolarekiko duten zaletasuna etorkizuneko inbertsio bihurtzen dute eta etekinak atera nahi dituzte hortik. Gurasoek lehen aipatu helburuak dituzten klub edo kirol zentroetan sartzen dituzte umeak, laster ordain ekonomiko eta soziala izango dutelakoan. Kirola egitea maila profesionaleko bide bihurtzen dute. Beste batzuk, euren proiektzio pertsonala seme-alabengan kokatzen dute eta eurek ezin izan dutena lortu seme-alabek lortzea nahi dute. Kontua ez da partida bat irabaztea edo galtzea, kontua gurasoen frustrazioa, euren lan arazoak eta desengainuak emaitza horretan garbitzea da, eta euren konplexu guztiak seme-alabei pasatzea.

Kirola uztea erabakitzen duten neska-mutil batzuk egoera horretan daude; kualitate ezin hobeak dituzte eta kirolari ezin hobeak izan litezke, baina ezin dute gurasoen indarkeria (batzuetan fisikoa eta gehienetan psikologikoa) jasan eta ilusioa galtzen dute. Gurasoek ondo beharrez, baina ez jakintasunez jokatzeko dute, ahalegin handia egiten dute eta ahalegin hori egiten dutelako kirola eta euren seme-alaben arteko erlazioan sartzeko eskubidea dutela uste dute.

Baina ez dira bakarrik gurasoak kirola ekonomikoki aurrera egiteko bidetzat daukatenak. Eskola-adinean jarduten duen teknikari askoren eskakizunak ez daude umeen aukeretara egokituta. Garaipena lortzeko gogoia eta euren kiroleko entrenatzaileen munduan aintzatespena lortzeko gogoia dute, eta hori gauzatzeko sarritan justifikatuta ez dauden gehiegikeriak egiten dituzte. Sarritan, neska-mutilen kirol-karrera baino garrantzitsuagoa da eurentzat kirol teknikari-entrenatzaile karreran arrakasta lortzea. Entrenamendu gogor batek gaztetatik sortutako errendimendua ohikoa da eskola kirola egitean. Baina, ondo dakigu oso gaztetako garaipenek sarritan kirola bertan behera uztea ekartzen dutela.

Gaur egun, ohikotzat daukagu neska mutil gazteek, sarritan 6 urtetik beherakoek, euren denboraren eta bizitzaren zati handi bat, entrenatzen eta goi mailako kirola egiten ematea. Horrela, ez da arraroa, hain gazterik, egunean 3 eta 4 ordu baino gehiago entrenamendu gogorrak egiten ematea. Harritzekoa da gizarteak nola onartzen eta txalotzen duen hain gazterik horrelako dedikazio eta desgaste maila, eta ziur aski, hori lan munduan geratuko balitz, denok aho batez gaitzetsiko genuke eta legalki ere zigortuta egongo litzatekeela.

Eta ez da ulertzen nola gure gizarteak iraultza industrialean egindako astakeriak salatzen dituen, esate baterako umeak ahalik eta ekoizpen eta etekin gehien ateratzeko lantegi eta meategietan esplotatzen zirenean, eta gaur egun nola onartzen duen neska-mutil gazte asko entrenamendu prozesu gogorpean edukitzea, kasuak kasu. Gainera, entrenamendu prozesu gogor horiek ez diote umeari haurtzarora behar bezala bizitzen uzten, eta kaltegarriak dira bere osasunerako. Eta kirola horrela egitea errendimenduaren aitzakian eta gutxi batzuen arrakastaren aitzakian justifikatzen da bakarrik; gutxi batzuen aitzakian goi mailako kirola guztiz selektiboa delako; eta horrek zer esan nahi du? entrenatzen aritzen diren guztietatik, bakarrik batzuk, gutxi batzuk nabarmentzen direla; orduan, gutxi batzuen arrakastak eta gizarte heldu (gurasoak, entrenatzaileak, federazioak,...) baten interesek kirola horrela egitea justifikatzen dute?. Bene-benetan ezetz uste dugu.

Kirola maite dugu eta kirola pertsona bere osotasunean hezteko erabil daitekeen baliabidea dela uste dutenen jarraitzaileak gara. Baina, kirola muturreraino eramatearekin ere ez gaude ados, kirolaria ez da makina bat, kirolaria gizakia da, errendimendua eta garaipena ez dira edozein preziotara lortu behar. Gure ustez, errendimendua osasuna eta heziketaren uztartu daiteke; guk badakigu emaitzak lehenbailehen lortu nahiak sortzen dituela lehen aipatu arazoetariko gehienak eta guk gizon-emakumeak kontuan dituen kirola ikusi nahi dugu, ez dugu bakarrik errendimendua bilatzen duen kirolik nahi.

12. KIROLA EGITEARI UZTEN DIOTENAK

Kirola egiteari uztea gure gizarteko erakunde desberdinek (politikariak, kirol erakundeak, ...) duten kezka nagusienetako bat da. Gai horren inguruan egin diren azterlanek zera diote: gazte askok kirola egiteari uzten diote derrigorrezko hezkuntza bukatzen dutenean. Eta ondorio bezala ere zera esaten da: kirola egiteari uzten zaio eskolarekiko lotura eteten denean; baina ezin da esan hori denik arrazoi bakarra. Egia esan gazteentzako sasoi hori trantsizio fase oso argia da, maila guztietan.

Era ofizialean ulertuta, kirola egiten emango luketen denbora, orain lehentasuna duten beste jarduera batzuetan ematen dute: musika, lagunekin edo familiarekin egotea, ... (Puig, N. 1987 y García Ferrando, M.1986).

Kirola zergatik ez den egiten galdetzen dugunean, ia denek gauza bera erantzuten digute:

ez dutela astirik. Baina, egia esan, kontua ez da asti eza, gazteek hori soberan dute-eta, gertatzen dena zera da: orain denbora beste jarduera batzuetan ematen dutela, hau da, kirola egitea baino motibazio handiagoa sortzen dien beste jarduera batzuetan ematen dutela. Maila sozio-ekonomikoak ere badauka zerikusirik kirolari uzteko orduan. Errazago utzi dio kirola egiteari behe gizarte-klase batekoa bada.

Hala eta guztiz ere, oso zabaldua dago “kirola” eta “kirola-lehiaketa” hitzak lotzeko joera, eta horren ondorioz gazte batzuk kirol munduko jarduera batzuk egin arren, aipatu jarduera horiek ez dituzte “kiroltzat” hartzen, aipatutako hitz horietatik kanpo geratzen direlako. Gaian sakontzen denean, eta pertsona horri zabal galdetzen zaionean hainbat jarrera eta praktika agertzen dira, benetan kirola-osasuna (osasun fisikoa edo buruko osasuna) kontsignarekin bat datozenak, eta inkontzienteki eta entrenamendu legez egiten direnak.

Hala eta guztiz ere, prozesu horretan askotan kontuan izaten ez den zera bat nabarmentzen da:

Hautzarotik kirol heziketa egokia izan badu eta denbora laburrean bada ere, kirol jarduera garatu badu, ziur aski kirola egiteko ohitura hartu du eta kirola egiten jarraituko du bere bizitza osoan, noizean behin eta gaur bai bihar ez egin arren.

Horixe izan beharko litzateke erakundeen kanpainen benetako helburua, kirola egiteko ohitura gizarteko maila guztietara zabaltzea eta herritarrei kirol guztiak egiten jarraitzeko erraztasunak ematea, batez ere baliabide gutxien dutenei.

Hala ere, gure ustez neska-mutilak edonolako kirol jardueratan hasterakoan forma eta egoera zaindu behar dira. Honetaz ohartu gara: sarritan goiz espezializatzeak eta oso gazterik goi mailako kirolaren mundu zailean etengabeko presentzia edukitzeak eta horrek eskatzen duen ahaleginak, sarritan kirolari oso goiz uztea dakar; eta inoiz gertatu da ere edozein kirola egitearen aurkako jarrerarik agertzea ere. Bestalde gertatu daiteke ere lan larregiren ondorioz lesio arazoren bat izatea, eta gero beste kirol batzuk egiteko arazoak agertzea, behin kirol karrera bukatuta.

Bukatzeko, adinean aurrerago joan ahala, eskola-ume askok kirola egiteari uzten diote, eta eskola-kirolaren ardura dutenek hamaikatxo ahalegin huts egin dute kirola egiten dutenen kopuru maila mantentzeko; gauzak horrela, beharbada kopuru hori mantentzeko aukera bakarra gazte horiek kirol klubetara lotzea da. Ahalegin handia egin behar da adin horretako ikasleak ikastetxean kirola egiten edukitzeko, gainera jakin badakigunean ikastetxetik ateratzen direnean ikastetxeko kirol egituretatik aldendu egingo direla; horregatik aukera bakarra askotan kirol klubetan dago.

Kirolari dagokionez ikasleari kirol klub batera jotzeko aukera eman behar zaio eta nire ustez ez dago azken “kirol zerbitzu” bat eskaintzeko estrategia eta era hoberik. Ikastetxetik bertatik antolatutako egitura, euren eskura dauden kirol aukera anitzak erakusteko; gainera, Gorputz Hezkuntzako irakasleek nondik nora jo behar duten esango diete eta aholkuak emango dizkiete, ikasleen ezaugarri fisikoak inork baino hobeto ezagutzen dituzte eta; gainera, irakasleek lagunduko diete kirol elkarte egituretan sartzen. Hori guztia ere eskola-kirolaren barruan.

Hori bide ona da adin horietan kirola egiteari irtenbide bat bilatzeko, eta era berean, etorkizuneko gizon-emakume heldu horiei aurrerantzean, eskola-adina igarota, kirola egiten jarraitzeko aukera emango dien egituretan sartzeko. Ez dugu ahaztu behar eskola-adin

horretan kirola egitearen helburu nagusienetako bat ariketa fisikoa egiteko gogoia eta ohitura sortzea dela eta gero horrek bizitza osoan jarraipena izatea.

13. INDARKERIA HAUR-KIROLEAN

Harrigarria dirudi sarritan haur kirol lehiaketetan ikusi daitekeen indarkeria eta agresibitatea maila altua. Gazteria hezteko asmoz bultzatzen den jarduera izanik, eta ia beti hezkuntzari munduari lotuta dagoen jarduera izanik, askotan kutsu probokatzailea hartzen du, gaitzesteko modukoa. Gurasoak han egoten dira harmailetan, euren seme-alabei beste edozeren gainetik garaipena lortu behar dutelakoan, garrantzitsuena euren seme-alabek irabaztea da. Entrenatzaileek presio egiten dute jokalariaengan, kirolari profesionalak bailitza. Arbitroa, askotan borondate osoz baino esperientzia gutxi, denen mehatxupean. Giro horretan, jokalaria aurkariarekiko agresibitatea kanporatzen dute, eta askotan agresibitatea garaipenaren izenean legitimatuta dago. Egoera horren aurrean zera galdetu behar diogu geure buruari, kirola agresibitatea bideratzeko eta askatzeko bidea da? edo indarkeria ikasteko giro ezin hobea da?

Gehien zabaldua dagoen ideia hau da: kirola egiteak eta gorputz jarduerak katarsi efektu bat sortzen duela, hau da, agresibitatea askatzen laguntzen duela, baina gai horri buruz egin diren azterlanek ez dute ideia hori berresten. Are gehiago, kasu askotan, beste ondorio bat ateratzen dute: kirol lehiaketak ez du katarsi efekturik sortzen; alderantziz, indarkeria eta agresibitatea gehitzen du. Beraz, kirolari atxiki zaion katarsi efektu hori pixka bat mitikoa da. Beti gertatzen den legez, ezin da kirol praktika guztiei buruz gauza bera esan. Ezin zaio efektu zuzen eta automatiko bat atxiki edozein kirolari, dena kirol motaren arabera eta bakoitzak berak bizi dituen gertaerei ematen dien zentzuaren arabera delako (Leyens, 1977).

Gizarte ikasketa-prozesu bat dago kirolaren bitartez, hurrek nagusien jarrerak edo aurrean dituzten ereduak bereganatzen dituzte-eta, baina sozializazio hori jarrera agresibo eta arau hausteei ere badagokie.

Beraz, jarri diezaiozun arreta berezia kirol munduan hain ahaztuta izan dugun alderdi horri. Kirola gazteak hezteko benetako bidea izatea nahi badugu, nahitaezkoa da jarrera eta baloreei buruzko esku-hartze psikopedagogikoa edozein hastapen programan sartutako kirolean.

14. ESKOLA-KIROLAREN HUTSUNEAK

Eskola-kirolari dagokionez gabezia batzuk daude oraindik eta gabezia horiek zuzendu egin behar dira apurka-apurka. Eskola kirolak demokratikoa izan behar du, ume guztientzako izan behar du, sexua, baldintza fisikoak, bizilekua,... edozein izanik ere; beharrezkoa da eskaintza neska-mutil eta gazteen benetako baldintzetara egokitzea. Benetako hutsuneak dira. Gure ustez garrantzitsuenak direnak aipatuko ditugu.

Lehenengo eta behin, hasteko, kirola egitean dagoen sexu diskriminazioa aipatuko dugu. Adin horretako neska-mutilak elkarrekin erraz jolas daitezke, baina oso talde misto gutxi dago. Eboluzio-garapenena aditua den edonork egiaztatuko luke ez dagoela adin horretan talde mistoak egiteko inolako arazorik; ez litzateke arazorik egongo ez ikuspuntu biologikotik

ez psikologikotik. Neska batentzat futbolean jokatzeari arrunta izan daiteke, ez du beste mutilak baino hobe eta txarragoa izan behar eta beste taldekideek ez dute inolako desberdintasunik igarri behar.

Rolak finkatuta daude lehendik, eta horrek oraindik dirau eskola kirolean. Ez dira bakarrik kirol erakundeek rol banaketa hori onartzen dutenak. Guraso batzuk haurrek eta gazteek kirolarekiko interesa edukitzea eta kirolaren bat egitea onartzen dute, baina neskek mutilek beste interes edo kirola mutilek beste egitea ez dute hain ondo onartzen. Kirol jarduerak batzuei dagokienez jarrera desberdina dago gizon eta emakumeen artean, eta desberdintasun horiek batez ere arrazoi kultural eta historikoengatik dira, ez arrazoi biologikoengatik. Neska-mutilen mugimenduzko garapenari buruz egindako azterlanek zera diote: nerabezaroa baino lehen, neskek eta mutilak antzerako errendimendua izan dezakete ikasketa-prozesuan eta kirol trebetasunak gauzatzerakoan. Ikastetxe askotan eta irizpide sexistak direla medio, bereiztu egiten da neskek egiten duten kirola eta mutilek egiten duten kirola. Mutilen kirolak (futbol, rugby, eta abar...) eta nesken kirolak (gimnasia erritmikoa, dantza, aerobika,...) bereiztea iragan diskriminatzaile batetik heldu zaigu, eta kirol norabideratzean lehendik dauden aurreiritziak dira. Ez da komenigarria ere, erabat horren aurka doan dogmatismoan erortzea, hau da, ez da komenigarria edozeren gainetik lehiaketa mistoa derrigortzea. “Hezkidetzak lehiaketa bultzatu behar da baina ez da inposatu behar eta ez du sexu bereizketa duen lehiaketa baztertu behar ere” (S. Bañuelos, 1986).

Hezkuntzari dagokionez, ahalegin berezia egin behar da neska-mutilen parte hartzea ahalik eta gehien berdintzeko. Kirol mota baino garrantzitsuago da adina eta eboluzio-prozesua. Lan handia egon behar da arlo horretan. Horri dagokionez, oso ekarpen positiboa dira planteamendu irekiak dituzten kirol hastapeneko taldeak, txapelketa eta ikastaro mistoak.

Sarritan eskola kirolean diskriminatzeko beste era bat ere ikusten dugu eta hau da: parte hartzeari ematen zaion izaera selektiboa. Mugitzeko arazoak edo gaitasun edo trebetasun arazoak dituzten neska-mutilak baztertua geratzen dira, ez direlako besteak bezala mugitzen eta ez dutelako besteak bezala ikasten eta horrek euren arteko desberdintasuna sortzen ditu. Arazoak dituztenen artean zenbait mota bereiz daitezke: mugitzeko arazoak, adimeneko hutsuneak eta zentzumenezko mugak dituztenak. “Ez hain onak” bezala edo nolabaiteko mugitzeko arazoekin sailkatzen direnak ikusten dira gehien eta biotopo piknikoa (luditxoak) dutenak ere hor sartzen dituzte. Neska-mutil horiek laguntza berezia behar dute gorputz eta kirol jarduerari dagokionez. Baina, baztertua geratzen dira, eskola kirola egiterakoan planteatzen diren irizpide selektibo horiek direla medio.

II BALOREETAN HEZTEA

1. HAUR-KIROLA EGITEARI BURUZKO TOPIKOAK

“Eskola-kirolaren kulturaren” inguruan hainbat topiko dago zabaldua, eta topiko horiek zuzenean eragiten dute kirolaren ikasketan eta horren ondorioz, kirolean hastean den umearengan. Sánchez Bañuelos (1994) hitzak kontuan izanik, Domingo Blázquezek topiko horiek bildu ditu.

HAUR KIROLA EGITEARI BURUZKO TOPIKO BATZUK

HAUR GUZTIAK DUTE TXAPELDUN IZATEKO GAITASUNA

LEHENENGO KIROL TEKNIKA MENPERATU BEHAR DA

**KIROL ARRAKASTA KIROLA EGITEN DUTENEN PIRAMIDEAREN ONDORIOA
DA**

GAZTETATIK HASI BEHAR DUTE

**HASIERAN TXARTO IKASIZ GERO, ZUZENDU EZIN DIREN AKATSAK
AGERTZEN DIRA**

KIROLA EGITEA BEREZ DA HEZIGARRIA ETA OSASUNGARRIA

7. taula Sánchez Bañuelos hitzak kontuan izanik(1994), argitaratu gabeko agiria

Haur guztiak dute txapeldun izateko gaitasuna

Paradigma aldatu behar dugu. Baztertu egin behar da azken arrakasta bilatzean oinarritutako kirol hastapenaren ideia; orain norbere garapenari laguntzeaz hitz egin behar dugu. Eskola-kirola ezin daiteke lortu nahi denaren (txapeldun potentziala) arabera antolatu, abiaburuaren (norbere gaitasunen) arabera antolatu behar da; ezin da esan alde zuzenetik Aitor edo Jone etorkizunean nolako kirolariak izango diren; Aitorri eta Joneri euren barnean dutena garatzen lagundu behar diegu, euren gaitasunak lantzen lagundu behar diegu, etorkizunean egingo dutena euren baitan dago eta. Parbelasek honela dio (1976): “Gorputz jardueraren perspektibak haurra jartzen du hezkuntzaren muinean. Ariketa ez da hain garrantzitsua; ariketa egiten ari dena da garrantzitsua. Gure kezka ez da umea modelatzea, garrantzitsuagoa da hobeto moldatzen lagunduko dion mugimenduzko gaitasuna izatea.

Hori onartzea neska-mutilen artean dauden desberdintasunak onartzea da. Gauza ez da

neska-mutil guztiek garai horretan gaitasun berberak dituztela pentsatzea, edo etorkizunean gaitasun berberak izango dituztela pentsatzea onartzea. Zera izan behar dugu kontuan, garai horretan batzuek beste batzuk baino gaitasun handiago izatea askotan pisu, taila edo begien kolore desberdintasun bat besterik ez da. Oso korrelazio altua dago kirol talentua eta gizarte baldintzen artean, eta horregatik, esan dezakegun arrakasta lortzerakoan inguru soziokulturala gurasoengandik heredatzen den ondarea baino erabakigarriagoa dela..

Lehenengo kirol teknika menperatu behar da?

Kirol pedagogia goi mailako helduen kirol praktikan oinarritutako eredu teknikoak berreginez egin da. Txapeldunak edota goi mailako kirolak baldintzatu du teknika. Pedagogia hori mugimenduaren ikusmolde instrumentalistan oinarritu da: umea mugimenduaren zerbitzura dago. Umeari edo gazteari “mugimendu eraginkorraren eredu” inposatu zaio, non bakarrik baliozko erantzun bakarra dago. Demostrazioa eta errepikapena izan dira gehien erabili diren prozedurak. Sarritan, proposatutako jarduerak zerikusi gutxi izan dute umearen asmo eta interesekin (zein aspergarria den hau! esaten dute ikasleek). Ahalik eta eraginkortasun gehien lortzearen, ikasketa objektua deskonposatzeko larregizko interesak umearen interes eza dakar; umeak kirola egiten ondo pasatu nahi du.

Teknika ikasketa-prozesuaren zutabetzat larregi goraiatzeak akats handi bat egitera eramán gaitu, hau da, jokoa plazer bat (eta ondo pasatzeko) izan beharrean, ikasbide bihurtu dugu. Horrek jokoa lana bihurtzen du eta hor sortzen den giroa umearen interesetatik urrundu egiten da.

Kirol arrakasta, kirola egiten dutenen piramidearen ondorioa da?

Kirol politikari, zale, kazetari, zein espezialistaren ikuspuntutik, goi mailako kirolaren produktua jende kopuru handi batek kirola egitearen ondorioztat aurkezten da. Hau da, piramide baten gailurra balitz bezala, eta piramide horren oinarrian kirola egiten duten guztiak egongo lirateke. Zera esaten digute: kirola egiten dutenen oinarri zabala behar dugu, goi mailako kirolariak lortu ahal izateko. Horren ondorioz, baliozko elitea lortzeko, piramidearen oinarria garatu eta loditu beharko litzateke, jende kopuru handiarekin lan egin beharko litzakete.

Piramidearen eredu faltsuak eskolan kirola bultzatu beharra justifikatu izan du. Sarritan, txapelduna bilatzea izan da kirolak eskolan izan duen presentzia babestu duena.

Horri buruz egin diren azterlanek zera egiaztatu dute: elite bat derrigorrez oinarri garrantzitsua izan gabe sor daiteke. Horren ondorioz, zera esan genezake: jende askok egiten duen kirolak eta goi mailako kirolak ez dute piramiderik osatzen; baina badaukate nolabaiteko dependentzia. Izan ere, txapeldunak kirola zehatz batekiko zaletasuna erakarri dezake, baina masifikazioak ez garamatza mekanikoki elitera.

Beharrezkoa da gaztetatik hastea?

Oso ohikoa da ere hasteko adinaz hitz egiten entzutea; badirudi une magiko bat bilatzen ari garela, ikasketa esperientziak era ezin hobean loratzen diren une magiko bat.

Bi ikuspuntu desberdin egon daitezke gai honetan sentsibilizaturik eta interesaturik. Lehenengoa, ahalik eta etekin gehien bilatu beharrak bultzatutakoa, etorkizunean kirol arrakasta bermatuko duen adinik egokiena bilatzen duena. gauza honako galdera hau erantzutea da: txapelduna izatera iristeko zein adinetan hasi behar da? Bigarrena didaktikoagoa da, eta ikasketa-prozesu zehatz batzuk adin eta bizitzako etapa zehatz batzuetan errazago eta eraginkortasun handiagoz barneratzen diren jakiten ahalegintzen da. Kasu horretan, zera galdetu behar izango genioke geure buruari: zein adin da egokiena kirol ikasketak lortzeko.

Kirol espezialitate bakoitzeko txapeldun gehienek hasiera adina aztertzen badugu, honako ondorioa ater dezakegu: bai egia da, oro har, kirolari handiak gazterik hasi ziren. Hala eta guztiz ere, horrek ez du esan nahi egokiena denik. Kirol bat egiten oso gazterik hasi eta egunero ordu asko kirola egiten eman eta haurtzaro eta gaztaroko urte asko espezialitate bakarrean entrenatzeko emateko erabakia (erabaki hori ia beti gurasoek eta entrenatzaileek hartzen dute, haurrak nahi duena kontuan izan gabe) oso eztabaidagarria da etikaren ikuspuntutik. Horri zera gehitu behar diogu: desberdintasun nabarmenak daude kirola bat edo bestea izan.

Horrek planteatzen dituen hezkuntza eta psikologia-arazoez gain, beste galdera bat ere egin dezakegu: gaztetatik kirola egiten hastea benetan eragingarria da? eta horrek gerora jarraipena du, goi mailako kirolari lotuta dago derrigorrez?. Azken baten, baliteke kirol askotan adina ez izatea arrakastaren atzean dagoena. (Durand, 1968).

Haur eta gazte gehienek, oster, berez eta era informal batean hasten dira kirola egiten, adinaren edo beste edozelako irizpide teoriko pedagogikoren pentzura egon gabe. Hasi berri eta nagusi- asko oinez, jolasten, tenisean edo eskiatzen jolas bat bezala ikasten dute, ez dago planifikaziorik, askotan ikasketa irizpideak alde batera utziz. Trebetasun edo teknika zehatz batzuk arazo bat konpondu behar duenak duen jarrera bera izanez ikasten dituzte. Horrela, intuizio eta berezko ikasketa ez dago adinarekin lotuta, hasi berriaren egoeraren ohiko prozesua baino ez da.

Hasieran txarto ikasiz gero, zuzendu ezin diren akatsak agertzen dira?

Kirol trebetasunak irakasteak duen mitorik arriskutsuenetarikoa hau da: umeek hasiera batetik ikasi behar dute gauzak ondo egiten, bestela, ohitura txarrak hartzen badira, gero oso zaila da ohitura horiek zuzentzea. Nagusiek, munduko borondate onenarekin, umeek teknika goi mailara heldu diren kirolariek bezala menperatzea nahi dute. Horrek zera esan nahi du: ume batek hasierako ahaleginak egiten dituenean, baloi bat eskutan dabilenean edo jaurtitze duenean esate baterako, berehala konparatuko zaio ez dakit nolako esperientziadun jokalariren baten tankerarekin. Oinez ikasten ari den ume bat bere anai-arreba nagusiarekin alderatzea eta bere ahaleginak traketsak direlako kritikatzeko bezalakoa da hori. Trebetasunak ikastea, umeak egiten dituen lehenengo ahaleginak beti nagusien ereduarekin konparatzen badira, umearen ahalegin horiek kritika negatibo ugari jasoko dituzte. Egin duen ahalegina eta bere borondate ona saritu beharrean, zigortu egiten da. Horren ondorioz umeak jardura eta bere gainetik duen pertsona gorrotatzen ditu.

Oso garrantzitsua da kirolaren ikasketa hizkuntza bat ikastea antzerakoa dela ulertzea, hau da, umeak garapen fase batzuetatik igaro behar du, eta kanpotik begira garapen fase horiek

akats bezala daudela irudituko zaizkigu. Denborak aurrera egin ahala, akats horiek desagertu egingo dira eta trebetasuna perfektionatu egingo da umeak praktikatzeko jarraitzen badu eta bere alboan nor lagundu eta animatu badauka, kritikatu beharrean. Guzti horren ondorioz, zera esan dezakegu: teknikariak ondo jakin behar du, ez bakarrik eredu tekniko egokiena zein den, baizik eta haur eta gazteen garapen eta bilakaera ezaugarriak zeintzuk diren ere.

Trebetasunak apurka-apurka garatzen dira, etapaka, hasierako era primitiboetatik, hain primitiboa ez den era batera, gauzak gero eta hobeto eginez, eta, zenbat eta gehiago praktikatu hainbat eta gaitasun handiago lortuz, horrela nagusiek oinarriko mugimenduzko patroien bilakaera egokia den ikusi behar dute.

Kirola egitea, berez da hezigarria eta osasungarria?

Oro har, denok gero bat honako honekin: kirola berez da hezigarria eta osasungarria. Kirol jarduerak hainbat mesede ditu, sedentarismo, lan monotono, poluzioren aurkako antidotoa da, industria eta hiriaren zibilizazioak sortutako gaitzen aurkako erremediotzat onartzen eta justifikatzen dira. Hitz horiek (kirola, hezkuntza, osasuna) oso lotuta daude denek ahotan. Kirola osasunarentzat ona dela eta kirola egiteak, beste barik, gizon-emakumeak hezten laguntzen duela uste da.

Gehiago sakontzen dugunean, ez dugu kirola berez mesedegarria dela ondorioztat ateratzen duen proba zientifikorik aurkitzen, eta sakonago hausnartuz zera esan genezake: kirolak ez dio ezer eragiten osasunari, moralak ezer eragiten ez dion bezala. Kirola hezigarria da irakasleak, entrenatzaileak edo kirolariak berak, kirola, hezteko helburu eta bidetzat erabiltzen badu, programa koherente batean metodo eta ordenatzat sartzen badu, jarduera praktikoa eta egiten ari denaren gainean hausnartzeak kirola ekintza baikor batean bihurtzen duenean.

Kirola egitea ez da beti osasungarria, kasu batzuetan kaltegarria izan daiteke. Entrenatzaile-gaiek, kirol zehatzen bat borondate onenaz zabaldu eta ezagutarazi nahi dutelarik, neska-mutil taldeen ardura hartzen dute eta entrenamendu desegoki eta kaltegarrien pean jartzen dituzte, askotan ezjakintasunagatik. Horri zera gehitu behar zaio: gehiegikeriek eta goi mailako lehiaketako elite kirolaren ondorioek hainbat arazo sortu dituzte goi mailako kirolari askoren osasunean. Zein aditu ausartuko da kirol mota hori osasungarria edo mesedegarria dela esatera?.

Kirol jarduerak eragin osasungarria izan dezan, adituek, nahitaez, aipatutako kirol jarduera hori ordenatu eta sistematizatu behar dute, irizpide irmo eta zehatzei jarraituz, eta askotan ilusio eta irudikeriari razionaltasunari baino garrantzi gehiago ematen dion gizarte sistema bati aurre eginez.

2. KIROL HASTAPEN PROGRAMA BAT EGITEKO IRIZPIDE DIDAKTIKO BATZUK

Hastapena programatzea irakaslea norabideratuko duten jarraibide didaktikoak proposatzea da.

Gaztetatik espezializatzea saihestu

Aniztasuna eta asmo anitzeko tratamendua izango dira nagusi lehenengo faseetan. Balio anitzeko oinarritzko kontaktu hori zenbait asmoren ondorioa da: egoera desberdinak probatzeko aukera eman; ikaslearen mugimenduzko ahalmena gehitu; hain gaztea izanik ez gaitasun edo motibaziorik aurrez ikusi.

Hasierako fase batean aniztasuna bultzatzeko interes hori, duen astiari egokitu behar zaio, kirol jarduera bakoitzari eskaintzen zaion denbora nahikoa izatea eta ezer ondo ez ikastea gerta daitekeelako.

Beste kirol batzuetarako balio duten oinarritzko trebetasunak garatu behar dira

Hastapen programak diseinatzerakoan, jarduerak aukeratzekoan zein horien sekuentzia ezartzerakoan, aurreikusitako helburuak lortzeko behar diren ondorio egokiak dituztela bermatu behar izango da.

Kirol bakoitzaren egitura edo barne logikatik abiatu behar da

Kirol hori nola egin aurkezterakoan ekintzaren osotasuna errespetatu behar da; horrela, era analitikoan ikasitako elementuak eta benetako praktika lotuta egongo dira. Horri dagokionez, gauza normala da irakasleek praktikaren alderdi batzuk aldatzea kirolean hasi berri direnen ahalbideetara egokitzeke; kasu horretan, praktika horren logika errespetatu behar da uneoro, bestela prozesu osoa alda daiteke.

Proposamenak umearen ahalbideetara egokitu behar dira

Hasi berrien ahalbideak, baldintza fisiko zein mugimenduzko ahalbideei dagokienez, erabat sinkronizatuta egon behar dute irakasleak erabiliko dituen irakaskuntza proposamenekin.

Irakaskuntza jarduerak “funtsezkoak” eta “garrantzitsuak” egin behar dira

Kirolak interesa eta motibazioa sortu behar du, eta horretarako hasi berriak ikasketa berriak berak lehendik dituen esperientziekin lotzeko gaitasuna izan behar du. Era berean, berehalako erabilgarritasuna edo etorkizunerako baliagarria izango zaiola ikusi behar du.

Umearen interesei lotuta dauden eskaintzak egin behar dira

Umeen nahiekin bat datozen jarduerak eskaintzea komeni da.

3. PEDAGOGIA AKTIBOAK

Pedagogia aktiboentzat praktikak erlazio sistema bat dira eta aurrerabide eta egindako ahaleaginean zentratzen dute arreta. Irakaskuntza ekintzak asmo hori lortzera bideratutik dago, eta ez bata bestearen aurrera gaitasuna bultzatzera edo besteentzako arrakasta eta emaitzak lortzera.

Gaur egun, eta gero energia gehiagorekin agertu da ekintza pedagogiko berri hori eta pedagogia hori kirol mundura eramaten badugu ikusmolde mekanizistatik oso urrun dagoela ikusiko dugu. Umearen interesak dira abiapuntua, egokitutako ezagutzak lortzeko bere ekimena, imajinazioa eta hausnarketa eskatzen zaio.

KIROLA UMEAREN MUNDUARI LOTUTA IRAKATSI DAITEKE...

...ONDO PASATZEA BULTZATU BEHAR DUGU...*Goazen,...-ean jolastera!*

...ERREALITATE OSOAREKIN KONTATUAN EGOTEKO BIDEA JARRI BEHAR
...*nor da hau egiteko gai?*

...IMAJINAZIOA PIZTUZ... *eta nor egingo du beste era batera?*

... AURRERABIDEAN ZENTRATUZ ETA TREBETASUNAK MENPERATUZ ...*nola ikasi dezaket hori?*

BETI TEKNIKOKI ZUZENTZEN IBILI GABE... *hurrengoan hobeto egingo duzu!*

...KIROLAREKIKO ZALETASUNA GARATUZ... *zein ondo pasatu dugun!*

*Sánchez Bañuelos*en hitzak kontuan izanik, argitaratu gabeko agiria

4. BALOREAK GARATZEN DITUZTEN JOKO BATZUK

Jarduera bakoitza planteatzerakoan, guk ematen diogun ikuspuntuaren arabera, balore batzuk edo beste batzuk eragin daitezke. Hona hemen joko eta ariketa batzuen aplikazio eta horiek garatzen dituzten baloreen adibide batzuk:

- Ikasleak bi zirkulu zentrokidetan jartzen dira, bata bestearen aurrean. Bi zirkuluak kontrako norabidean mugitzen dira. Entrenatzaileak keinu bat egiten duenean gurpila gelditu egin behar da. Aurrez aurre dauden bi ikasleak agintzen zaien ariketa egin behar dute. oso egokia da egokitzen fisikoko zirkuituetarako. Berdintasuna eta ariketa bat edozein lagunekin ondo egitea lantzen dira.
- Ikasleek baloi bana dute. Esaten zaienean baloiak gorantz bota behar dira. Helburua baloia bi bider jarraian ukitu gabe airean ahalik eta denbora gehien egotea da. Talde lana eta bata bestearengako laguntza indartzen dira.
- Mini boleibol partidak antolatzen dira, baina helburua pilota jokoan ahalik eta denbora gehien mantentzea da. Kontu handiz pasatu behar da baloia, taldekideak ahalik eta hobekien jasotzeko. Talde jokoa eta lankidetzak lantzen dira.
- Harrapaketan, non harrapatu direnei baloia bota gero aske geratzen dira. Pilota duena

ezin da harrapatu. Harrapatuta dagoena edo harrapatzeaz dagoenari laguntasuna ematea lantzen da.

- Lau aro jartzen dira lau kirolak, eta bi erasotzaile defendatzaile baten aurka aritzen dira. Erasotzaileak lau aroetatik baten pilota bat uzten saiatzen dira. Defendatzaileak pilota hartu edo aroa estaltzen saiatu behar da. Erasotzaileak bakarrik pilotarik gabe egin dezakete korrika. Tanto bat egin ostean gure hurrengo helburua, hau da, hurrengo aroa aukeratu behar da. Lankidetzak eta bata bestea ukitu gabe jolastea lantzen dira. Plinton kutxa batekin ere jolas daiteke, non baloia sartu behar da.
- Futbol partidak. Jokalariak bikoteak egiten dituzte eta orkatilatik lotzen dira kordel batez. Atezainak bizkarretik batuta eta gerritik lotuta daude. Taldekideari egokitu beharra lantzen da.
- Baldintza fisikoen txapelketak, ariketa serie zehatz batzuk bete behar dira ahalik eta denbora laburrenean. Ikasleak berak darama kontua. Bakarrik berak daki ziurtasunez errepikapen guztiak egin dituen eta bakoitzean zenbat hobetu den. Zintzotasuna eta auto-ebaluazioa lantzen dira.
- Alderantziz puntuatzen diren jokoak, non tantoa egiten duen jokalaria taldez aldatzen da. Jokoa amaitzen denean zaila izango da irabazlea nor den jakitea. Emaitzaren erlatibizazioa lantzen da.
- Boleibol partida. Jokoaren helburua taldea erabat elkartrukatzea da. Jokalari batek pilota sarearen gainetik botatzen duenean, beste alderdira aldatzen da eta beste taldearekin aritzen da. Denen aukera berdintasuna, talde lana eta kooperazioa lantzen dira. Pilota beti mutilek badarabilte, oso joko aproposa izango da neskek ere parte har dezaten.
- Begiak estalita eta taldekide batez lagundurik korrika egin behar da edo baloia esku traketsenaz erabiltzeko jokoak. Ezintasun fisikoekiko kontzientzia positiboa lantzen da.

5. PRAKTIKARAKO AHOLKU BALIAGARRIAK

Joko eta ariketa guzti horietan eta jarrera, balore eta arauen edukiak indartzeko asma edo alda daitezkeen beste hainbat jokotan, komenigarria litzateke aholku batzuk kontuan izatea praktikan jartzerakoan:

- Galtzailea ez lehiaketatik kanpo utzi..
- Talde orekatuak egin.
- Hutsegite bat berehala onartzen denean puntu osagarriak gehitu.
- Arbitro lana jokalariek eurek egin dezatela. Lesionatuta dauden ikasleen parte hartzea aprobeatzea daiteke.
- Garaipenaren aurreko poza ez dadila beteentzat probokazio izan.

- Aurrera eramaten ari diren ekintzei buruz berehala eztabaidatu eta hausnartu.
- Parte hartzaileek barkamena eska dezatela, hala egin behar dute, bata besteari bostekoa eman diezaiotela, irribarre egin eta bata bestea zoriondu dezatela.
- garrantzia kendu puntuazioari; puntuazio mota desberdinak erabili.
- Ikasle batek jolastu nahi ez duenean, hiru izan daiteke arrazoiak:
 - Bera ez aukeratzearen beldur izan daiteke (klasea banatu 1,2; 1,2, zenbakiak emanaz edo kapela batetik izenak atera, edo begi edo kamiseta koloreagatik aukeratu).
 - Besteak baino gutxiago izateko beldurra eduki dezake (trebetasunak aldatu, denak izan daitezela onak zerbait egiten).
 - Izan daiteke arauak argi ez edukitzea (arauak garbi eta sinple azaldu, egin demostrazio bat, joko bat baino besterik ez dela azpimarratu).
- Sari eta garaikurrei garrantzia gutxiago eman.
- Zigorrek gogortu tranpa egiten den kasuetarako.
- Gu oso asmo onez aritu arren, kontuan izan behar dugu umeak emaitzak jarriko duela bere arreta, eta guk lagundu egin behar diogu bere arreta jokoan eta aurrerabidean jartzen. Entrenatzaileek ahal duten guztia egin behar lukete euren kirolarien ahotik honako esaldiak baztertzeko: “neu naiz onena” edo “nire aurkakoa baino txarragoa naiz”; eta horien ordean honakoak esan ditzatela “asko hobetu naiz” edo “nire jokorekin taktika aldatu behar dut”.
- Umeari laguntza ematen saiatu behar dugu jokatzeko ari den bitartean ahalik eta ideia egokienak izan ditzan. Horrela esperientzia gustatu egingo zaio. Helmugak eta helburuak jartzen ditugunean, malguak (egoerari egokitura), desafiatazaileak, (helburu horiek lortzeko umeak ahalegina egin dezala) eta norberak kontrolatzeko modukoak izan beharko dituzte.
- Kirola oinarritik aldatu, horrek duen exigentzia maila gutxitzeko eta horrela ume gehiagok arrakasta lortzeko. Esate baterako, zelai txikiagoak, aro baxuagoak, eta abar luzea. Emaitzaren kontua ez eramatea eta liga eta txapelketetan parte ez hartzea ere oso egokia da umearentzat. Umea zenbat eta gazteago izan, orduan eta garrantzitsuagoa da kirola aldatzea, umearengan motibazioa sortzeko.

6. ARAUEN JARRAIPENA ERAGITEKO AHOLKUAK

Gure kirolariek arauak jarraitu behar dituzte, eta jarraipen hori eragiteko honako puntuak nabarmen daitezke:

- Arauak zehatz-mehatz betetzeko eta errespetatzeko eskatu behar zaie.

- Guk zera bultzatu behar dugu: araua hautsi duenak berak emango dio izan duen portaera txarraren berri arbitroari.
- Jokalariak arbitro lana ere egin behar dute eta hartuko dituzten erabakiak justifikatu behar dituzte.
- Arauak aldatzea komeni da, horrela justizia gehiago bermatuko da.
- Eskolaren betebeharra kirol portaeraren etika arau eta araudien bitartez argi eta garbi definitzea da eta arau horiek erabat errespetatzen direla ziurtatu behar du.
- Denentzako balio duen kirol portaeraren araudia idatzi behar da eta aldagela, joko zelai eta kirol bilguneetan jarri behar da. Araudi horren zehaztasunak desberdinak izan daitezke kirol motaren edo taldearen arabera; horregatik, bakoitzak bere araudia izan dezake.
- Ikasleei uneren batean kiroltasun osoz jardun duten kirolari ospetsuak jarriko dizkiegu eredutzat.
- Tranpa bidez lortutako garaipena ez dela pozgarria erakutsi behar zaie (Betekizunak betetzen ez dituen eta pisu-jaurtiketan, esate baterako, aurkariak baino pisu gutxiago erabiltzea, partida bat arbitroa gure alde erratu dela ziur jakinda irabaztea,...).
- Batzuetan arrazoia nork duen ezin dela jakin erakutsi behar zaie. Hori horrela bada, arbitroak erabaki behar du eta bata edo besteak amore eman beharko du.
- Kirol batzuetan kontaktu fisikoa arrunta eta legitimoa da. Indarkeriaz hitz egiten denean jokoaren arauak haustea esan nahi du.

7. KIROLA EGITEKO MOTIBAZIOA

Eskola kirola borondatezkoa eta aukerakoa da, eta horregatik teknikari-hezitzaileek ez dute izateak gazteak motibatzeke arazo handirik. Umeari ondo pasatzeko jarduerak berez gustatzen zaizkio, eta horregatik eskolak normalean inposatzen dituen eginbeharretatik kanpo kirola egiteko interesa izaten du umeak. Hala eta guztiz ere, batzuetan umeak kirola egiteko edo lehiaketetan parte hartzeko gogoia galtzen du, hasiera baten nobedadea izanik orain badakielako zer den edo denbora pasatzeko beste jarduera batzuk aukeratu dituelako, eta orain gehiago gustatzen zaizkio. Egoera horren aurrean beharrezkoa da motibazioaren inguruko guztia jakitea eta dakigun guztia erabiltzea.

Teknikariak badaki motibazioa oso garrantzitsua dela ikasterakoan, horregatik batzuetan zera galdetzen dio bere buruari: nola sortuko dut interesa?, eta beste batzuetan, zer egingo dut jarduera honi ez diezaio ten utzi?.

Duranden (1988) arabera, kirola egiten duen umea hiru determinanteren arabera aritzen da: norbere buruaren garapena edo efikazia bilatzea, entrenamendua eta besteekin hartu-emanak izatea.

Norbere buruaren garapena edo efikazia lortzeko motibazioa

Norbere burua garatzeko beharizana edo arrakastaren beharizanak garamatza eraginkorrak izatera, besteak beste gaitasun dugula sentitzera. Horrela, trebea sentitzeko eta efikazia horri lotuta doan plazera probatzeko aukera ematen dizkigun jarduerak interes gehiago sortzen dute. Nicholzen (1983) arabera, hiru helburu kategorია daude era horretako motibazioa sortzeko:

- Bestearen errendimenduarekin alderatzean, nolabaiteko gaitasuna erakustea.
- jarduera bera ondo menperatzen dugula erakustea; hau da, norberaren errendimenduaz pentsatzea.
- Gizartearen onarpena bilatzea; umek berarentzat garrantzitsuak diren beste batzuen onarpena eta estimua lortu nahi du, hau da, umearen afektu eta hartu-emanetan garrantzia duen pertsona taldearen (gurasoak, entrenatzaileak, lagunak, irakasleak,...) onarpena lortu nahi du.

Horren ondorioz, teknikari arduradunak ez ditu motibazio horiek ahaztu behar, baina ez ditu bultzatu behar bere jarduera proposamenetan; garrantzi gehiago eman behar dio prozesuari eta egindako ahaleginari. Baina horrek ez du esan nahi ez dutenik ume guztiak, “onak” eta “ez hain onak direnak”, publikoki euren gaitasunak erakusteko eta besteekin alderatzeko aukera izan behar; berari begira daudela eta maitatua dela sentitzeko aukera eman behar zaio umeari, eta horixe da hasi berriak mantentzeko erarik onena.

Ondo pasatzeko motibazioa

ETORKIZUNEAN ERE HOR EGONGO DEN KIROLARIA NAHI BADUGU.... EZ
DUGU LAR ARINEGI ASPERTU BEHAR

Umeak kirola egiteko interesa mantentzen duenean, arrazoiatariko bat kirola egiten ondo pasatzen duela da. Umeak egiten dituen jarduera batzuk motibazioa sortzen dute berez eta saria jarduera bera egitea da. Zein helburu dauka baloia kolpatzen eta jarraitzen nekatzen den ume batek, edo bizikletan bueltaka dabilen ume batek edo espaloian gelditu gabe patinatzen ari den ume batek? Haur kirola egitean ondo pasatzea da umearen helburua, eta hori ez dugu ahaztu behar.

Kirola ondo pasatzeko bidetzat indartzen dugunean, lar zorrotzegiak diren planteamenduetatik aldentzen dugu. Planteamendu zorrotz horiek hasi berria kirola uztera bultzatzen duten heziketa prozesu uniformeetan oinarritzen dira. Beharrezkoa da, oster, kirola umearen munduarekin lotuta dauden jokoetara hurbiltzea, askotan kirola, trebetasun eta baldintza fisikoei dagokienez, aldatu eta egokitu behar bada ere, hau da, arauak, neurriak, eta abar aldatuz.

Hasi berriak interes gehiago izango du jarduera horrek bere burua libre sentiarazten badu, behartuta edo derrigortuta ez dagoela sentiarazten badu; bestalde, entrenamenduak lar zuzenduak badaude, egiteko esaten zaiona lar zorrotzegia bada jarduera horri utzi egingo dio.

Lagunak egiteko motibazioa

Jaiotzen den une beretik, umeak jendea nahi du bere inguruan eta hori lortzen duenean, bere poza adierazten du.

Kirola askotan beste batzuekin hartu-emanak izateko, taldean entrenatzeko, beste batzuekin proiektu komunak edukitzeko, jende berria ezagutzeko aukera aproposa da. Ona da lagunarteko giroa sortzea, kirola egitea elkar ezagutzeko aukera izan dadila, bai kirol instalazioetan, instalazio horietatik kanpo, jaitxoetan, joan-etorrietan,.... Hori guztia oso garrantzitsua da, eta entrenatzaileek ez dute inola ere ahaztu behar.

III ETORKIZUNERAKO ESKOLA-KIROLA

1. EREDU BERRI BATERAKO GARAIA DA

Kirolak maila goreneko gizarte statusa lortu du eta horren ondorioz, gizarteak baloratzen duen guztia bezala, nagusien belaunaldiek kirola euren ondorengoei helarazi eta euren ondorengoen artean eragin behar duten zerbait dela ulertu dute.

Orain gurasoek ez dute uste euren seme-alabek “egun osoa jolasten eta pilotarekin” aritzen direnik, eta orain arte kirol zaletasunaren aurrean gurasoek “utzi tontokeriak horiek eta matematika ikasi” esaten bazuten ere, orain ez da jarrera hori sarri ikusten. Gainera esan daiteke kasu askotan egoera horrek buelta eman duela eta bestelako jarrera dutela; lehenengo ostikadan edo bigarren pilota kolpean guraso askok kirolari baten “manager” izango dela uste du.

Oro har, gaur egun zera esan daiteke: familiari ondo iruditzen zaio umeek eta gazteek kirola egitea, eta horiek kirolarekiko duten interesa areagotzen joan da denborak aurrea egin ahala. Beraz, zera esan daiteke: kirola modan dago, bere zentzu zabalenean, eta gehiago oraindik, egiaztapen hori guztiz indarrean dago guraso, erakunde publiko, kirol erakunde, ikastetxe, hezitzaile eta gorputz-hezkuntzako edota kirolaren arduradunak hainbat kezkatzen dituen (teorian behintzat) kirolaren alde horri dagokionez ere; hau da, eskola kirola, edo eskola-adinean egiten den kirola, ere modan dago.

Gizarteak onartuta dauka eskola-adinean dauden ume eta gazteek “kirola egin behar dutela”, eta hori abiapuntu ona da edozein arlotik eskola-kirola antolatzeako ardura dutenentzat. Beste kontu bat da zer gerta daitekeen batzuk dituzten ustezko asmo onekin arazo zehatz batzuei aurre egiteko ordua heltzen denean; esate baterako, poltsikoa astindu behar denean edo baten batek eskola kirola hobeagoa lortu behar dela-eta, orain arte egiten ari zen bertan behera utzi behar duenean, orain gauzak beste era batera egin behar direlako, edo beste barik, beste batzuei lekua utzi behar dielako.

Hasteko, bere inguruko eskola-umeek egiten dituzten kirol jarduera antolatzea hurbiltzen den edonork, edozein izanda ere bere jarduteko eremua, normalean aurkituko duen lehenengo gauza zera da: eremu horretan badago “eskola kirola” bezala identifikatzen den kirol praktika multzo bat; eta, era berean, badago inguru horretan eskola-umeek egiten duten kirola, eta bitxia badirudi ere ez da “eskola kirola” bezala identifikatzen. Abiapuntu horretatik, erraz uler daiteke eskola-adina dutenentzat kirola antolatzeako edozein ekimenek dituen zailtasunak; gauza ez da zerotik abiatuz guztiz berria den proiektu bat martxan jartzea, gauza lehendik egiten ari den gauza bat aldatzea da, eta askotan lehendik dagoen gauzak egiteko era hori errotuta dago eta tradizio handikoa da.

Kirol sistemari ezin zaio muga bat jarri, eta hortik ustezko eskola kirola abiatu, hau da,

ezin da erabat desberdina eta sistemarekin zerikusirik ez daukan eskola kirola egin. Guztiz alderantzizkoa, eskolatze sasoiko kirola kirol sistema horretan sartu behar da; are gehiago, bere lehenengo maila eta funtsezkoena izan behar du.

Zalantzarik gabe, hori da kirol hastapenerako baliozkoa izango den eskola-adinean kirola antolatzeke era bakarra; eta beste edozein hastapen unerekin gertatzen den bezala, aurrera egiteko argi izan behar du zein bide jarraitu behar duen. Eta bide horiek ez dira argi egongo, lehengo eta oraingo eredu batzuetan gertatzen zen bezala, eskola-adinean daudenak egiten duten kirola, eskola-adina igarotzen denean bukatzen bada.

Arazoari behar den bezala aurre egiteko, zera hartu behar dugu abiapuntutzat: eskola kirola kontzeptua bera. Horrela, eskola kirolari buruz hitz egiten dugunean, zera adierazi nahi dugu: eskola kirola umeez eta gazteez eskola-adinean egiten duten gorputz-kirol jarduera multzoa (Gorputz Heziketa ikasgaian egiten direnak kontuan izan gabe) da, jarduera horiek zein eremutan egiten diren kontuan izan gabe.

Eskola kirola, modernitate izpirituaz eta etorkizunera begira, egituratzeko, lehenengo eta behin argitu eta zehaztu egin behar da, eta argitu egin behar da antolatu nahi den eskola-adineko kirola eta gai horretan konprometituta eta interesatuta dauden erakundeek duten zeregina.

Beraz, antolakuntzari begira berarentzat eskola-kirola zer den eta eskola-kirolaren arlo bakoitzean nork daukan jarduteko gaitasuna eta zein baldintzatan jardun behar duen, argitzeko eskatu ahal zaio eta eskatu behar zaio administrazio horri eta hori maila egokia izango duen arautegi baten bitartez egingo litzateke. Horregatik, dagokion administrazioak ahalik eta ahalegin gehien egin behar du alde zuzenetik interesatu guztien artean adosteko formulak bilatzeko.

Gai horri aurre egin behar diote, eta eskola kirolaren ezaugarri garrantzitsuenen definizio era edukiak testu arauemailetara eraman behar dituzte, zehaztasunez eta zorroztasunez. Administrazio bat kirol politika edukitzea harro badago, eta politika horren gida-lerroen arabera, eskola kirolaren arloan dagokion lidergo lana egin nahi badu, ezin du mugatu dirulaguntzak hartzeko betekizunen eta prozeduren araupeketa edo jarduera zehatz batzuetan parte hartzeko “arau” soil batzuk egitera; ezin du behin eta berriro beste testu (gehienetan dagokion kirolaren legera) batzuetara jo, zeren eta sarritan ez dira eskola-adinean kirola antolatzeke beharrezkoak diren zehaztasunak kontuan izaten.

Autonomia Erkidego bakoitzaren arau bilbadura nahiko konplexua da, eta hortik zehaztu behar da arautegi bakoitzean zer jaso behar den edo zer ez den jaso behar edo eskola-kirolak dituen arazoei aterabide bat emateko kasu bakoitzean formularik egokiena artikulatzeko alternatibarik zuzenena zein den zehazteko. Batez ere, lehen aipatu bezala, eskola-kirolerako bakarrik inguruko kirol sistemaren ezaugarriekin bat datozen ereduak kontuan hartzen badira.

2. BORONDATEZKOA IZAN BEHAR DU

Bizitzako arlo askotan gertatzen den bezala, eskola-kirola arautzen denean ere sen onak beste edozein aukeraren gainetik egon beharko luke. Gauzak argi eta garbi utzi behar dira, batez ere ume edo gazteen osasuna bezalako alde garrantzitsuak zaindu behar direnean; askotan kirolaren alde horiek bide desegokietatik eramaten eta bultzatzen dira eta edonor kontura daiteke horretaz.

Lehen esan bezala, oso kezkarria da umeak kirolari gaztetatik gogor ekin behar diola eta horrek kirol errendimendua hobetuko duela pentsatzea. Horrek entrenatzaileek uste dutena baino arazo larriagoak ekar ditzake.

Aipamen berezia merezi du ere batzuen ekimenez eta beste batzuen onarpenez egiten direnak, esate baterako, sub-16, edo sub-15,... kategorietan kirolari nabarmenak diren ume edo gazte batzuei entrenamendu eta lehiaketetara deitzen zaie ez bakarrik oportetan, baizik era ikasturtean zehar eta eskolako orduetan ere.

Kezkagarria ez da bakarrik hainbat eskola ordu galtzea, kezkarriena horrek dakarren balio-eskala da; familia arduratsuek eta eurek eskola-umeei ere aukeratu egin behar dute edo eskolak utzi edo selekzioan edo Athletic bezalako talderen batean arrakasta izateko aukera galdu.

Zalantzarik gabe, helburutzat errendimendua hobetzea duen kirol praktikak eskola kirolean bilatu behar du bere lekua; baina, zalantzarik gabe ere, kirol praktika horiek ezin dira inola ere umearen edo gaztearen ikasketak arriskuan jarritz antolatatu.

Eskola kirolak zalantzan jarri ezinezko ezaugarriak badu, horietako bat borondatezuna da. Hasierako premisa bat dago: kirola egitea borondatezkoa izan behar da adin guztietan, eta hori horrela izanik, erabat errespetatu behar ditugu eskola-ume eta gazteek kirolari dagokionez dituzten nahiak.

Batzuen arabera kirola egitearen mesedeetariko bat zera da: bizitzeko ohitura osasuntsua da; eta horretarako abiapuntu ezin hobea da eskola-adinean kirola era egokian egiten hastea.

Hala eta guztiz ere, gizon-emakume askok ez du kirolarekiko zaletasunik (ez behintzat kirol praktika mota batzuekiko), eta horiek ere oso errespetagarriak dira; gainera, kirolarekiko zaletasunik eza gaztetatik ere gerta daiteke. Errespetatu ditzagun. Badakigu batzuetan zaletasunik eza kanpotik etorritako eragina dela, eta sarritan (nesken kasuan) lehengo aurreiritziak bizirik dirautela. Batzuetan, arazo bereziren bat egongo da, edo bestetan familiak edo ikastetxetik bertatik kirolari ematen zaion larregizko balorazioaren aurkako jarrera besterik gabe.

Eman diezaiegun eskola-ume horiei kirolekiko aldentzen dieten arazo horiek –arazorik egon badago- gainditzeko laguntza, baina kirola egiteko borondate hori ahalik eta gehien errespetatuz. Ez da baztertutzat hartzen dugun bati eskaintzen diogun errespetua izan behar, “kirola egin gabe” pertsona bikaina izan eta zahartuta hil daitekeen benetako konbentzimenduz eskaintzen den errespetua baizik..

Eskola-kirolaren borondatezunen arlo horretan, eta ariketa fisikoari aitortzen zaizkion mesedeekin oso lotuta, ezin dugu ahaztu ere zein eskaintza-mota egiten zaien eskola-umeei gorputz jarduera praktikatzeko. Batzuetan ohiturak direla medio, beste batzuetan modak direla, eta bestetan errazago antolatzen direlako, eskola-umeei kirol mota gutxi eskaintzen

zaizkie praktikatzeko, eta gainera, ontzat ematen dugu, kirol modalitate bakarra ez bultzatzea (batzuetan nahi ez dela).

Ez dirudi oso beharrezkoa, behintzat arlo teorikoan, kirol anitz egiteak dituen mesedeak aldarrikatzeko argudio zailik bota behar denik. Beharbada, ezjakintasunak bakarrik bultzatu dezake norbait kontrakoa esatera; goi mailako kirolari aurrez onartzen zaion espezializazio altutik ere, askotan entzun da ez dela batere egokia kirolean gaztetatik espezializatzea, eta hobeto dela kirola hastapenaren lehengo une horietan kirol anitz praktikatzea, eta baita gerora kirol modalitate zehatz batean espezializatuko diren gazteentzat ere, kirol praktika osagarri bezala.

Beste hainbat kasutan gertatzen den bezala, zailtasunak teoria errealitatera eraman nahi denean agertzen dira. Gure abiapuntua hauxe da: kirol-aniztasunaren gai hori ez da batere erreza eta nekez lortuko dugu helburu garrantzitsurik arlo horretan epe erdira edo luzera estrategia bat ez badugu.

3. ERABATEKO HEZKUNTZA BATERANTZ

Orain arte, gutxitan ikusi dugu eskola-kirolaren alorrean ikastetxeek bete behar duten hezkuntza zeregina eskola-kirolaren araupeketetan era logiko eta koherente batean bilduta dagoenik.

Umea edo gaztea ezin dugu eskola-umetzat jo ikasterakoan, kirolaritzat jo kirola egiten duenean eta musikaritzat jo solfeo eskoletara doanean..., eta horrela gainerako arloetan; ezin dugu oinarritzko kontzeptu bat ahaztu, eta kontzeptu hori erabateko hezkuntza da.

Gure ume eta gazteen hezkuntza-prozesuari ez badiogu eskizofrenia kutsu bat eman nahi, hezkuntza prozesu osotu eta integratzailea bermatu behar dugu, nahitaezkoak diren eta ez diren hezkuntza jarduerak jasoko dituen.

Eskolatze sasoiko kirolari ezaugarri bikainak aitortzen zaizkio (batez ere gorputz hezkuntza eta kirolaren arloetatik), eta kirol jarduera balore fisiko, psikiko, izpiritual eta sozialetan hezteko bide oso egokia dela esaten da, eta horrek eskola-umeen kirol jarduerak erabateko hezkuntza estrategia baten barruan kokatzera behartzen gaitu. Eskola-kirola hezkuntza ereduaren sartze hori eskola-kirolaren arau-erregulazioan jaso behar da. Eta berme guztiak ezarri behar dira, hezkuntza-erkidego bakoitzak kirolaren bitartez lortu nahi dituen hezkuntza helburuak zehaztu ditzan. Eta denek jarri behar dituzte bideak hori posible egiteko.

Jakina, orain arte eskola-kirolean hezkuntza arloko helburuen nagusitasuna ezarri nahi izan duenak, okerreko bidetik joan dela esan dezakegu. Hezkuntza arloko helburuak ikastetxeek jarri behar dituztela edo, hobeto esanda, eskola kontseiluan esku-hartzen duten estamentu desberdinez osatutako hezkuntza erkidegoak jarri behar dituztela uste badugu behintzat.

4. KALITATEA ETA PROFESIONALITASUNA

Ikastetxe batek nola hartu behar ditu bere gain eskola-kirolean dagozkion eskumenak? Ikastetxean nor da horren arduradun? zeintzuk dira ikastetxe batek eskola-kirolaz arduratze

dituen antolamendu alternatibak?... horiek eta beste hainbat galdera jar behar ditugu mahai gainean eta erantzuna bilatu behar diegu, eskola-kirola behar den eran antolatzeko erronkari aurre egin nahi badiegu.

Kalitatezko eskola-kirola nahi badugu, ikastetxeetatik orain arte egin dena baino gehiago egin behar izango da; eta beharrezkoa bada, gauzak egin ahal izateko baliabideak aldarrikatzetik hasi beharko da, edo behintzat baliabide horiek lortu ahal izateko baldintza egokiak jarri behar izango dira. Eta baliabideez hitz egiten dugunean, zalantzarik gabe diruz hitz egiten dugu.

Eskola-kirola pertsona batek bere bizitzaren zehar borondatez egiten duen kirol jardueraren alderdi bat bada –oso alderdi garrantzitsua baina alderdi bat besterik ez-, ez dugu pentsa behar doakoa izan behar duenik edo administrazio publikoak erabat finantzatu behar duenik. Edo ausartzen da inor, oraindik, kirol jardueraren doako izaeraren alde egiten?

Beraz ona izango litzateke eskola-kirola erakunde hauen artean finantzatzea komeni dela planteatzea: administrazio publikoa (zergadun guztien fondoekin); eskola-kirolaren inguruan antolatutako jardueretan zuzenean parte hartzen dutenen ekarpena; eta, hala badagokio, ikastetxeen ekarpenak (eskola-ume guztien artean bildutako fondoekin, eskola-kirol jardueretan parte hartu zein parte hartu ez). Azken ekarpen horren helburua ikastetxeetako organo artezkarietatik kirol jardueretan parte hartzea bultzatzea izango litzateke (ikastetxeen gaur egungo egituraren sartzeko zalantzak badaude ere, planteamendu orokortzat onar daiteke).

Diru horren partida bat ikastetxean eskola-kirolaren antolakuntzaren alde desberdinez arduratzen direnak diruz saritzeko balio izan behar du.

Kirolean borondatez aritzen direnek egin duten lana ordezkazina izan da eta izango da. Edozein izanda ere kirol eredu, etorkizunean dirurik jaso gabe inork atzamarrik ez duela mugituko pentsatuko bagenu, kirol praktikaren alde garrantzitsu baten bukaeratik hurbil egongo ginateke. Baina, kirol praktikaren alde teknikoaren etorkizuna borondatez aritzen direnen (hau da borondate osoz ahal duten guztia egiten dutenak) esku utzi daitekeela pentsatzen dutenak ere oker dabilta, gizarteak berak baztertuko duen –eta baztertzen ari den– kirolaren aldeko apustua egiten ari dira eta.

Halere, esperientziak dio borondatezko laguntza horren eremua murrizten joango dela, eta orain hezkuntza-erkidego askok borondate onenaz aritu izan diren pertsonen orde, ikastetxeko ikasleen eskola-kirola jardueren alde garrantzitsua antolatuko duten eta ordaintzen eta saritzen diren pertsonak jartzea erabaki du.

Joera hori denborak aurrera egin ahala aldatu egin da, eta garrantzia berezia hartzen du gorputz jarduera saioak praktikan jartzeaz arduratu behar denean, kirol irakaskuntzan aritu behar denean.

Oso ondo antolatuta egon arren, eta giza balore onenak eskaini arren, eskola-kirola ez da kalitatezkoa izango, azkenean, gorputz jarduerari dagokionez egingo diren jarduera zehatzak ez badute edukirik egokiena. Eta edukiak egokienak izan daitezen gaiari buruz jakin behar da: eta horrek kualifikazioa izan beharra dakar, eta normalean borondatez aritzen direnak ez dute kualifikaziorik, ez daukate oinarritzko prestakuntzarik, eta ez daukate prestakuntza hori lortzeko denbora ez baliabiderik.

Ikastetxearen barruan eskola-kirolari dagokionez egin beharreko zereginak bi multzo handitan sailka daitezke: alde batetik, eskola-umerik gabe egiten direnak eta, bestetik, eskola-umeak protagonista zuzenak diren jarduerak. Lehenengoen artean, lan burokratikoak edo ikastetxearen iritzia jardueren antolamendu osoaz arduratzen diren beste erakunde batzuei helaraztea edo eskola-umeen gorputz jarduera saioen programazioa bezalako lanak daude. Zalantzarik gabe, zeregin horiek oso garrantzitsuak dira ikastetxeko eskola-kirolak era egokian funtzioan dezan, baina ez da gorputz jarduerari buruzko ezagupen maila alturik behar, saio praktikoen programazio lanetarako izan ezik.

Ez dago zalantzarik, azken puntu horretan gorputz heziketako adituen esku-hartzea nahitaezkoa da; horregatik, ikastetxeek behar diren neurri guztiak jarri behar izango dituzte euren plantilako irakasle adituek lagun dezaten eta, are gehiago, programazio lan horien ardura zuzena har dezaten.

Bestalde, eskola-umeek zuzenean parte hartzen duten jarduerak daude. Puntu honetan ez dugu bakarrik kirola egiten duten unea kontuan izango, baizik eta une horien aurretikoak eta ondorengoak ere kontuan izango ditugu, hezkuntzaren ikuspuntutik kirola egiten den unea bezain interesgarriak edo interesgarriagoa izan daitezke eta.

Beraz, eskola-umeekin egiten diren jarduera horien ardura dutenek, eskola-kirola egiteari lotuta doazen hezkuntza lanez arduratzeko gaitasuna eta programatutako gorputz jarduera saioak praktikara eramateko gaitasuna izan behar dute. Beraz, adituak izango dira, adituak kirol edukiei dagokienez zein horrek berarekin daraman hezkuntza helburuei dagokienez. Nork uste du hori borondatez ari direnen lana denik?

Gaur egun, ikastetxe baten kirol errealitatea edozein izanda ere, benetan kalitatezko eskola-kirola lortu nahi bada oso argi eduki behar izango da jarraikako profesionaltasuna dela egin beharreko bide bakarra.

5. IKASTETXETIK KIROLO KLUBERAKO BIDERA

Eskola-kirolaren kontzeptu berriarenarekin gutxieneko koherentzia izateko, eskola-kirolaren barruan eskola-arteko lehiaketez gain, barrukoak diren jarduerak ere sartu behar ditugu. Normalean barruko jarduera horien bolumena garrantzitsua da, beraz berebiziko arreta eskaini behar zaie. Jarduera horiek ikastetxe askotan egiten diren joko eta barne lehiaketak dira edo, esate baterako, ingurugiroarekin zerikusia duten jarduera bereziak, edo “entrenamenduak...”; askotan horrela egindako gorputz jarduera kopuruak lehiaketa jardueretan egiten den gorputz jarduera kopurua gainditzen du, eta askotan lehenengoa bestea prestatzeko jardueratzat hartzen da- horrela ez bada ere-.

Beraz, barruko kirol jarduera horiek eskola-adinean antolatuta egiten den kirolaren atal funtsezkoenatarikoak dira, eta horien ardura ikastetxeen esku dago oso-osorik. Beraz, ez dago aitzakiarik, barne jarduerak ikastetxeak bere buruari planteatzen dizkion hezkuntza helburuak bete behar dituzte eta ikastetxearen esku dago jardueren edukiak egokienak izatea. Eskolak bitartekari lana egiten duen jarduerak berme guztiak dituztela ziurtatu behar dugu.

Baina, zer gertatzen da eskola-umeen kirol jarduerak ikastetxearekin inolako zerikusirik

gabe egiten direnean?. Argi dago, ikastetxe batetako edozein ikaslek, kirol jarduera bat ikastetxearen bitartez egiteko aukera izanik, ikastetxetik kanpo egitea aukeratzen badu, eta inguru horretan indarrean dagoen eskola-kirola ereduak beste aukera desberdin bat eskaintzen badio, eta eskola-ume horrek nahiago badu beste aukera hori, berak nahi duena hautatzeko eskubide osoa du. Logikoa denez, aukera bat edo beste egitea ez da ikastetxearen erantzukizuna izango, eskola-umearen eta bere familiaren erantzukizuna izango da. Eta egin duen aukerak hezkuntza maila edo gorputz garapen mailako arriskuak ekar dakizkiokeela erakusten duen datutik balego, ikastetxeak jakitera eman beharko lioke eskola-umeari eta bere familiari, horren ondorioak zeintzuk diren jakin ditzaten.

Edonola ere, horrelako egoeretan umearentzat edo gaztearentzat onena zer den pentsatu beharko litzateke bakarrik, eta ahalik eta gehien errespetatu beharko litzateke umeak indarrean dagoen eskola-kirola ereduak eskaintzen dizkion aukera desberdinen artean hautatzeko duen askatasuna. Beraz, ez daukate biderik, ez eta inolako justifikaziorik honelako mehatxuek.”... eskolako taldean jokatzeko ez baduzu,...”, eta zoritzarrez oraindik orain ere sarritan entzuten dugu.

Argi dago, ikastetxe “normalek” ez dutela kirol aukera guztiak biltzen dituen, ez urte osoa irauteko duen kirol eskaintzarik eta, beraz, logikoa da eskolatze garaian zehar ume edo gazte batek ikastetxeko egituretatik kanpo dauden beste egitura desberdin batzuen bitartez kirola egingo duela pentsatzea. Zeintzuk izango dira beste egitura horiek?.

Kirol zerbitzuen enpresa bat (gimnasioa,...) izan daiteke, baina dirudienek oraindik aukera hori ez dago oso zabalduta eskola-umeen artean. Beste aukera ohikoenak hauek dira: administrazio publikoek, batez ere udalek, zuzenean antolatutako jardueretan parte hartzea edo gehienetan gertatzen dena, kirol klubek antolatutako jardueretan parte hartzea.

Zerbitzu enpresen bitartez udalek eskola-umeentzako egindako jardueri dagokienez, udalek eurek zaindu beharko dute zuzenean jarduera horien edukiak egokiak diren ala ez diren eta arreta berezia jarri behar izango dute hezkuntza abiaburu orokorrak errespetatu daitezen eta ez dute umeak edo gazteak astialdia kirolarekin besterik gabe bete behar.

Baina erreparatu diezaiegun kirol klubek eskola-umeentzat antolatzen dituzten jardueri. Oraindik indarrean dago honako uste hau: “eskola-kirola” versus “kirola federatua”, eta horregatik, klubak eskola kirolaren aurka doazela pentsatu izan da. Hori ere ez da horrela, eta utzi diezaiegun ikastetxeetan eskola kirolari dagokionez egiten den guztia berez ona dela eta klubek ume eta gazteekin egiten duten guztia zailentzen jartzeko modukoa dela pentsatzeari.

Kirol klubei bereziki krudelak izatea eta kirolerako gaitasuna erakusten ez dutenak “kirol federatutik” kanpora uztea leporatu zaie. Hori hein handi batean egia bada ere, bidegabekeriak ez dira bakarrik klubetan gertatu, edo bestela ez da inor gogoratzen zein zaila zen “eskolako taldean” sartzea ala? Egia da ere klubek kirol praktika adin desegokietan bultzatu dutela errendimendua lortzeko helburuarekin, baina nork ez du ezagutzen txapeldun izateko helburuarekin ikasleen artean kirol modalitate bakarra eta era intentsiboan landu duen ikastetxerik?. Hori horrela izanik, denok daukagu aldatu beharra.

Bestalde, isolamendurako joera gaintitu behar da eta eskola-kirolarentzat etorkizuneko ereduak eraiki nahi badugu, eskola-kirola inguruko kirol sisteman sartu behar dugu. Kirol sistema osasuntsu bat eta kirolaren ikuspuntutik ere garatu nahi duen gizarte baten kirol

sistema bakarrik kirol klubetan errotu daiteke. Beraz, ikastetxeak eta kirol klubak elkar ulertzea behartuta daude. Bidea haxe da: hezkuntzaren oinarrizko abiaburuak ume eta gazteek eskolatze sasoian kirola egiten duten tokietara helarazi behar dira, eta bereziki kirol klubetara.

Horri dagokionez, ez da zentzugabekoa ikastetxeek eskola-kiroleko zereginak eta, batez ere, kirol irakaskuntza zereginak aurrera eramateko behar dituzten “profesional” horiek kirol klubetatik etortzea, eskola-umeekin zeregin zehatz batzuek aurrera eramateko behar bezala prestatu behar badira ere.

Baten batek zera uste izango du: eskola-kirolaz arduratzeko kirol klubak ez diren beste aukera batzuk egon daitezke. Hori horrela izan arrian, arrazoi bat baino gehiago dago klubetara alternatiba beste alternatiba batzuen aurrean lehentasuna emateko. Alde batetik, oso antolamendu alternatiba ona izan daiteke kirol klub batekin eskola kirolaren arloko zerbitzugintza hitzartzea, eta batez ere kirol irakaskuntzari dagokionez. Bestalde, apurka-apurka eskola-umeak kirol klubetara egiturekin hartu-emanetan jartzeak dituen mesedeengatik.

Baina kontuz! Zalantzarik gabe kirol klubek ere badaukate, oro behar, zer aldatu. Egia esan sarritan ez dute lan egokia bete (eta ez dira betetzen ari) eskolatze sasoiko kirolean; bakarrik dohain onenak izan dituztenak onartu dituzte; gaztetatik espezializazioa bultzatu dute; Baina egia da ere etorkizuna hor dagoela, kirol klubetara dagoela. “birmoldatzen” lagundu behar izango zaie (klub asko prozesu horretan dago); eta behar izanez gero, bultzada bat eman behar izango zaie; eta hala behar badute, “doktrinatuta” egin beharko dira. Baina ez dago zalantzarik, kirolaren etorkizuna hortik pasatu behar du, kirol klubetatik..

Baina argi eta garbi utzi behar da kontua ez dela eskola-kirola kirol klubetara eramateko tesi ezkutu bat planteatzea. Oso alderantzizkoa, klubei ikasleen kirolaz arduratu nahi duten ikastetxeak errespetatu ditazela eskatu behar zaie, ikastetxeekin elkarlanean aritzeko eta umeak gazteak direnean ikastetxeek eskola-kirolean eduki nahi duten eta eduki dezaketen protagonismo osoa euren uzteko eskatu behar zaie. Helduko da sasoia, haurrak nagusiagoak izango dira eta gauzak beste era batera egingo dira, eta sasoia hori heltzen denean eskatuko zaie ikastetxeei eskola-kirolean protagonismoa klubei uzteko.

6. “ONAK” ETA “HAIN ONAK EZ DIRENENTZAKO” KIROLA

Eskola-kirolak benetako kirola izan behar du eskola-ume guztientzat. Horrek zer esan nahi du: eskola-ume guztiek izan behar dute kirol jardueretan parte hartzeko aukera, edozein gaitasun fisiko izanik ere. Gauza zera da: eskaintzen zaizkien jarduerak guztietatik euren gogokoak diren jarduerak praktikatzeko aukera eman behar zaie, eta ez zaie gaitasun fisiko edo trebetasunik ezagatik euren nahia a priori zapuztu behar, inor ez da baztertu behar. Baita lehiaketa jardueretan ere! Ezin daiteke pentsa kirol hastapen prozesu bat osotua izango litzatekeenik lehiaketa sartu gabe; eta ez bakarrik edozein kirol jarduerari lotuta doana, baizik eta lehiaketa arautua bera ere.

Esate baterako ezin da ulertu eskola-ume bat –eta bere gurasoak– asteburuan goiz altxatzea, lehiaketa egingo den tokiraino jotzea, eta “entrenatzaileak” ume edo gazte hori, “ekipo titularrekoa” ez delako, ia denbora osoan lankan eserita edukitzea. Gai horiek araututa egon beharko lirateke lehiaketaren oinarrietan, eta “behartuta” egin beharko litzateke

eskola-kirola eskola-ume guztientzat dela errespetatzera.

Bereziki, zalantzan jar ezin daitekeen gizarte errealitate bat dago: kirol errendimendua lortzeko helburuarekin egiten den kirola. Eskola kirolean ere bere lekua izan behar du. eskola-ume guztientzat izango den eskola-kirola antolatzeko helburuaren ondorioetako bat ere zera da: kirolaren alde hori ere kontuan izan behar da, bide horretatik joan nahi dutenentzat, eta horretarako gaitasuna dutenentzat era kirola horrela egiteak dakartzan arriskuak bere gain hartzeko prest daudenentzat, azken baten kirola era intentsiboan egin nahi dutenentzat.

Ziur gaude, ondo bideratuta dagoen kirol praktikak errendimendu helburuak planteatzen dituzke, prestakuntza eta ondo pasatzeko helburuak alde batera utzi gabe, eta gainera alderantziz ere gerta daiteke. Edonola ere, ez da gomendagarria “onak” alde baten eta “ez hain onak” beste alde baten jartzea. Pedagogikoki kaltegarria da, lehenengo taldean dauden umeak harroputzak izaten direlako eta bigarren taldekoek, lehenengo taldean egon nahi dutelako eta haien artean frustrazioak sortzen direlako. Gainera esperientziak diosku oso maiz pasatzen direla umeak talde batetik bestera, batez ere eskolatze adinean, garapen biologikoa erabakigarria den sasoi horretan. Beraz, praktika komun eta kalitatezkoak eta kirola errendimendua lortzeko helburuarekin egiten dutenentzat beste aukera batzuk ematearen aldeko apustua egiten dugu. Hau da, desberdintasuna intentsitatean egongo da ez kalitatean, denei aukera berdina eta talde hipotetiko batetik bestera pasatzeko aukera eskaini behar zaie.

Kirol klubak adin txikiagoko eskola-umeak kirola egiteko aukera izan daitezke, bai ikastetxearen bitartez, eskola-egutegitik kanpo eskola-umeak nahi dutelako, edo ikastetxeak eskaintzen ez dituen modalitateetan. Baina, zer gertatzen da agin nagusiagoko ikastetxeak berak eskola-umeak kirol klubetara zuzentzen dituenen? eskola-ume guztiak bilatuko dute leku egokia? onak izan ez arren ere bai?

Hor dago erronka, zenbat klubek izango dute kirolaren kontzeptua (ez bakarrik eskola kirola kontzeptua) aldatzeko gaitasuna, eta horren ondorioz, zenbatek izango du euren egiturak aldatzeko gaitasuna, kirola egin nahi duten guztiak onartzeko? Kirolarentzat –ez bakarrik eskola-kirolarentzat- etorkizuneko eredu bat nahi bada klub askok “birmoldatu” egin beharko du; eta horretan oso zuzenean esku hartu behar dute kirol gaietan eskumenak dituzten administrazioek.

7. ADINEN EREDUA

Gai honetan dogmatismoetatik urrundu behar dugu; alde batetik gorputz hezkuntzako adituek adin bakoitzean landu behar diren trebetasunei buruz dituzten iritziak daudelako; bestetik, gai horri buruzko gizarte ohiturak daudelako (batzuek erabat kaltekorrak); eta azkenik, eskola-kirolarekin zerikusia duten pertsona eta erakunde aukera zabala dagoelako: udalak, ikastetxeak, klubak, federazioak, zerbitzu enpresak, profesionalak,... eta, nola ez, eskola-umeak eta familiak.

Hasteko, 8-9 urte baino gutxiago dutenei buruz hitz egingo dugu. Beldurgarria da adin horretako haurrekin kirolari dagokionez egin daitezkeen astakeriak (esate baterako, kontua galtzeko beste saiოდun “ligak”), eta horrek askotan zera proposatzera garamatza: onena bakean uztea da eta jolas daitezela.

Gure sen onari jarraituz, honako aholkuak eman daitezke: eguneroko bizitzarako baliagarriak izango zaizkien modalitateetan trebatu daitezela (igeriketa esate baterako) edo antola daitezela eurentzat kirol hastapeneko jarduera zehatzak, gorputz hezkuntzako programetan aurreikusitakoaren luzapena besterik ez direnak, edo euren jokoak kirol estetika batez hornitu daitezela. Argi dago ez litzatekeela lehiaketa arautuen astakerian erori behar, eta ez luketela ikastetxearen eremua gainditu behar, edo jarduerak marka desberdin bat exijituko balu, ez lukete herriaren eremua gainditu behar.

Lehenengo eta behin, “benjaminak” ditugu (ikasturtea bukatzen den urtean 9 edo 10 urte dituztenak). Kirol elikadura egokia eman behar diegu ume horiei, eta funtsezko erronka baten alde egin behar dugu: kirol anitzeko jardueren egutegi zehatza ezarri behar da. Ez da lan erraza eta datak, kirol modalitateak,... zehatz egokitu beharra ekarriko du, eta kontua handia jarri behar izango da bereziki lehiaketei dagokienez. Hori konpontzen lagunduko du adin horretan jarduerak herrira mugatzen badira (gainera, logikak ere horrela egin dela agintzen du), batzuetan eskualde mailakoak ere izango dira edo auzoen artekoak hirien kasuan. Adin horretan protagonismoa ikastetxeek izan behar dute, zalantzarik gabe, eta ikastetxeek antolatatu edo zaindu behar izango dituzte euren ikasleen jarduerak.

“Benjaminen” adinean klubek protagonismo osoa ema behar liekete ikastetxeei; arreta berezia jarri beharko lukete eta hezkuntza mailako irizpideak errespetatu beharko lituzkete, jarduera bat praktikan jarri behar denean zuzenean esku hartu behar dutenean.

Adin horretan, gaztetatik espezializatzearekin zerikusia duten lehenengo arazo garrantzitsuak has daitezke. Ez da zaila horri buruzko iritzi kontrajarriak aurkitzea, eta iritzi horien artean aurkituko dugu ere ustez gaizki ulertutako gaztetako espezializazioa baztertzen dutenak baina eurak antolatzen duten espezializazio “ona” zein bikaina den esaten digutenak. Zenbat buru hainbat aburu; nirea hauxe da: gaztetako espezializaziorik onena existitzen ez dena da.

Ez litzateke “alebin” (11 eta 12 urte) adinerako kirolaren egituratze eta “benjamin” adinerako dagoen egituratzearen arteko desberdintasun handirik egon behar, adin desberdintasunaren arabera egiten diren jardueren edukietan egin beharreko aldaketak izan ezik. Zailagoa izan daiteke modalitate aniztasun handia biltzen duen kirol anitzeko jardueren egutegia mantentzea, batez ere lehiaketa arautuetan.

Hemendik aurrera, “infantil” (13 eta 14 urte) mailan eta “kadete” (15 eta 16 urte) mailan batez ere eta zalantzarik gabe, nerabe eta gazteak klubetan sartu behar dira apurka-apurka. Latitude batzuetan, hori ez da egingo “kadete” adinera heldu arte, baina baloratu egin behar da zein punturaino merezi duen ikastetxe askok euren ikasleei kirol jarduera bat eskaintzeko egiten duen ahalegina, kasu askotan gainera oso exigentea izango dena; eta baloratu egin behar da ere ia ez den hobe ahalegin horiek kirol klubak egokitze bideratzea, kirol klub horiek kirola egin nahi duten eskola-ume guztiak har ditzaten.

Jarduerak “infantil” adinean antolatzea, eta batez ere lehiaketa arautuak antolatzea, oso zaila izan daiteke; norberaren gustukoa den modalitatea praktikatzeko joera badago ere (kirol aniztasuna jarduera osagarri edo osabidezkoetarako utziko da), ikastetxeetan eta klubetan bereziki errotuta dauden modalitateak egongo dira.

Adierazi den bezala, “kadete” adinetik aurrera denentzat gomendagarria den estrategia bakarra hau da: eskola-ume horiek klubetara jotzeko erraztasunak eskaintzea; eta paraleluki klub horiek eskola-ume guztientzat egokiak diren kirol jarduerak (ez bakarrik errendimendu jarduerak) eskaintzeko gai izan behar dira..

Eskola-kirolaren beste atal batzuetan gertatzen den bezala, erronka horretan ere ezinbestekoa da kirol federazioetara pasu bat ematea. Hasiera baten, kirol klubek egin beharreko guztiak federazio erakundeek ere egin behar dituzte, salbuespenak salbuespen. Eta bereziki, federazio eta klubetan euren kirol modalitatea errendimendua ez den beste helburu batzuekin praktikatzea onartu behar dute eta adin eta inguruabar bakoitzari egokitutako arauekin praktikatu behar da. Kirol federazioak bide horretatik ez badoaz modernizatetik urrundu egingo dira eta etorkizunerako kirola egituratzeko baliozkoak ez diren baliabide bihurtzeko arriskua izango dute.

Federazio eta klubaren ezinbesteko bilakaera horrekin batera, zein bide jarraitu behar den adierazten duen eskola-kirolaren arau-erregulazio baten esparruan, eskola-kirola moderno eta etorkizunera begira dagoen eskola-kirolak etengabeko antolamendu egitura, antolamendu egonkorra eta kualifikazio maila altukoa behar du, profesionaltasunerako joera gero eta gehiago inplikaturiko duena.

Eskola-kirola ona antolatzeko erronka denona da. Eta praktikara era egokian eramatearen garrantzia baloratzerakoan, José María Cagigalen *Cultura intelectual y cultura física* lanean agertzen diren hitz jakintsuak gogoratu beharra dago: “Gizartearen eskakizunei eta garaian garaiko giza beharrezanetara ondo aplikatutako kirol antolamendua oso probetxagarria da. Baina helburu desfasatuak, edo topiko faltsuak abiaburu harturik egituratzen den antolamendua, oso kaltegarria izan daiteke garaian garaiko gizartearentzat.

ERANSKINAK

Fair playaren gutuna

Kirolean egingo dudan edozein zereginetan, ikusle banaiz ere, hurrengo puntu hauek betetzeko konpromisoa hartuko dut:

- Kirol lehiaketa bakoitza, saria eta ospakizuna edozein izanda ere, une pribilegiatu bihurtuko dut, jai antzerako bat.
- Egiten ari den kirolaren arau eta izpirituaren arabera jokatuco dut.
- Neure burua errespetatzen dudari bezala errespetatuko ditut nire aurkariak.
- Kiroleko arbitro eta epaileen erabakiak onartuko ditut, ni erratzen naizen bezala eurak ere erratzeko eskubidea dute, baina ahal duten guztia egiten dute ez erratzeko.
- Asmo txarrak eta nire ekintzen, hitzen edo testuen erasoketa saihestuko ditut.
- Arrakasta lortzeko ez dut maratila ez tranparik erabiliko.
- Zintzoa izango naiz, irabazi zein galdu.
- Nire presentzia eta esperientziarekin eta jendea ulertuz lagunduko dut.
- Kirolari zauritu edo arriskuan daudenei laguntza emango diet.
- Benetan kirolaren enbaxadore izango naiz, eta nire inguruan daudenak aipatu abiaburuak errespetatzen lagunduko diet.

Konpromiso hori beteta, benetakoki kirolaria izango naiz.

Kirolean haurrak dituen eskubideen gutuna

- Kirola egiteko eskubidea.
- Ume baten moduan ondo pasatzeko eta jolasteko eskubidea.
- Giro osasuntsuaz gozatzeko eskubidea.
- Tratu duina izateko eskubidea.
- Gaitasundun pertsonen inguratzeko eta entrenatzeko eskubidea.
- Bere erritmoetara egokitutako entrenamenduak egiteko eskubidea.
- Arrakasta lortzeko aukera berberak dituzten gazteekin norgehiagoka aritzeko eskubidea.
- Bere adinerako egokiak diren norgehiagoketan parte hartzeko eskubidea.
- Bere kirola segurtasun osoz egiteko eskubidea.
- Atsedean hartzeko etenaldi egokiak egiteko eskubidea.
- Txapelduna ez izateko eskubidea.

BIBLIOGRAFIA

Antón, J.L. (1989): *Entrenamiento deportivo en la edad escolar*. Ed. Junta de Andalucía, UNISPORT, Malaga.

Blazquez, D. (1995): *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. Ed. INDE, Bartzelona.

Lasierra, G. y Lavega, P. (1993): *1015 juegos y formas jugadas de iniciación a los deportes de equipo*. Volumen I. Ed. Paidotribo, Bartzelona.

Lasierra, G. (1992): *Iniciación al balonmano: Justificación en las tendencias y programas de actuación*. Clinic de actualización de entrenadores. Gixon.

Llorente, B. y Díez, E. (1995): *El balonmano en la educación primaria*. IVEF/SHEE,

Vitoria/Gasteiz.

Seiru-lo,F. (1992): *Valores educativos del deporte*. Revista de educación física, Bartzelona.

Solar, L.V. (1988-92): *Apuntes de la asignatura de Ocio y recreación*. IVEF/SHEE, Vitoria/Gasteiz.